Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШОАТТА, 14 АПРЕЛЬ, 1979 ШУ. ● № 45 (6021). ● Мах 2 кепик.

СОВЕТСКИ IИЛМАН ДЕННА ХЕТАЯЬ

Селхан Грозне театрально-концертин зале хилар советски Iилман Денна хетаяь Нохч-ГIалгIайчен Iилман общественноста кхайкхина торжественни собрани.

Гулбеннарш советски Iилманан цIейца даьхьаьла буьцуш лоацца къамел а даь, собрание тхьайхилар Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Боков. Собрание доьхьоштона, массара раьза а волуш, тIайийцар сийлен президиуме КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель нохчъоста Л. И. Брежнева верте латта КПСС ЦК Политбюро харжа кхьна республика Министрий Совета председатела заместитела Т. У. Махмудхаджиевас енна предложени.

Собрание доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. А. Доронова. Цул тIехьагIа гулбеннараш хьежар Грознерча студентий художественни самодеятельноста концертага.

Ипитта собране хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов.

1979 шера 1 Майна хетадаь КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда 1 Май — империализмана духьала, машара, демократена, социализмана тIехьа лоаттабеча къовсаме къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Ди!

2. Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — империализмана духьаларча, социализми коммунизми котьаккхар духьа лоаттабеча къовсамера дерригача мехкий къахьегамхой низ бола идейни герз!

4. Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — Советски обществана кулгал дуи лостам телен низ!

Даькъала хийла йоаргйоаца партеи халкъеи сийлахь-йоккха цхьоагIо!

5. БIаьшеренашка яхийла Владимир Ильич Ленина — Коммунистически партии дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхен хьалчуни цар кулгалхочунн цIи а гIулакх а!

6. Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъеш доаллачоа, дерригача дунен тIара машар бахьан долаш леррагIа къовсам лоаттабечоа!

7. Даькъала хийла Советий Мехка турпала болхлой класс — коммунизм хьалъеча хьалха латта низ!

8. Даькъала хиба сий дола колхозни ахархой — коммунизм хьинаре хьалъеш боахкараш!

9. Даькъала хийла советски халкъа интеллигенци — коммунизм хьинаре хьалъеш йоаллар!

10. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йоаргйоаца цхьоагIо!

ЧIоагIлойла советски общества социально-политически идейни цхьоагIо!

11. Даькъадй хилда вай социалистически Даьхен дерригача халкъийи народностийи вежарашха дола доттагIали йоаргйоаца цхьоагIон!

12. Даькъала хийла Советски Конституци — дерригача халкъа юкъарча, дунен тIа эггара хьалхарча социалистически паччахьалкхен Керттера Закон!

Даькъала хийла социалистически демократи!

13. Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш!

Шерлулда паччахьалкхени обществан гIулакхашта доал деча юкъе болхлоша, ахархоша, интеллигенце лоаца дакъа!

14. Советски Союза къахьегамхой! КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяр духьа къовсам лоаттабе, дегIаенача социализмана торонех биззв пайда эца хьажа!

15. Советски Союза къахьегамхой! ШерагIа боаржабе В. И. Ленин ваь 110 шу дизара даха ма-доаггIара накъадахара тIехьара болам.

Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе дака, болх бе, къовсам лоаттабе Iомале!

16. Коммунисташ! КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа, балха эффективности дикали лаккъяра тIехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалха хила!

17. Советски профсоюзаш! Хьинаре дакъа лаца паччахьалкхени обществан гIулакхашта доал деча, политически, боахама, социально-культурни дешаш къестадеча! Эргайоахаш тоав социалистически яхьи къахьегамца коммунистически гIулакх леладара тIехьара болами!

Даькъаала хийла советски профсоюзаш — коммунизма школа!

18. Кагий нахи мехкарийк! ТIагIертте Iомале коммунизм хьалъе! Знанеш, культура, профессиональни говзал карaерзае!

Коммунизмана тIехьара хьинаре, сакхетаме къовсамхой хила!

19. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гIончен низ бола резерви, коммунизм хьалъеш боахкача хьоначар хьалха латта отряд!

20. Даькъала хилба советски кхалнах — коммунизм хьинаре хьалъеш боаккараш!

Хоастам хилба бераш — социалистически Даьхен биззв бола гражданаш хьалкхебара ший дега йIовхал дIателаш йолча кхалсага-нанна!

Машари кхази хилда дерригача дунен тIарча берий?

21. Советски тIемахой! КIаьд ца луш эргайоахаш тоае тIемен политически говзал, Даьхе, социализмана карагIдаьнна сийлахь-доккхий хIамаш лораде массаза а кийча хила!

Даькъала хилда денал дола СССР Герзашцара Низаш — советски халкъа маьрша къахьегам тешаме лорабеш дола ха, массале а юкъарча машара чIоагIале!

22. Советски Союза къахьегамхой! ХIара балха моттиге лакхъе къахьегама оасарие, эффективность, дикал! Къовсам лоаттабе 1979 шера план, иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъяр духьа!

23. Хоастам хилба хьалха латтача коллективашта, коммунизм хьалъеча хьалха этта болхача нитылетка ударникашта!

24. Промышленноста болхлой! Къовсам лоаттабе вай Даьхен индустриальни низ дIахо дегIабоалабари чIоагIбари духьа! СихагIа кара а ерзае, дикагIа пайда а эца производственни низалех! Юкъекхахьа керда техника, прогрессивни технологи, хьалха латта опыт!

25. Советски Союза къахьегамхой! Сибарег Iени Гаьнарча Малхбоалени хIама хьакхолла низаш сихагIа дегIадоаладара тIехьа къовсам лоаттабе, Байкало-Амурски магистраль хьалъяра темпаш алсам яха!

26. Промышленноста болхлой! Халкъа эша товараш дуккагIа арахеца, цар ассортимент шеръе, дикал лакхъе!

Советски наьха дегIаура хьашташ диззагIа кхоачашде!

27. ГIишлош ю болхлой! Производственни низалаши объекташи шоай ханнахьа хьалъь яха!

Дика, кхом беш, хIанзарча технически ларда тIа хьалъе гIишлош!

28. Транспортен бувзамен болхлой! ДиззагIа кхоачашде советски наьха хьашташ! Халкъа боахама дикагIа гIулакх де, транспортахи бувзама средствахи дикагIа пайда эца!

Ма могга дегIаккхувла транспортникий содружество!

29. Советски Союза къахьегамхой! Юрта боахам массе а оагIоракьен динамичной дегIабоалабара тIехьа къовсам лоаттабе! Цунна механизаци химизаци, лаьтташта мелиораци яра темпаш сихъе, производствана специализаци концентраци елга дегIаккхувла!

30. Юрта боахама болхлой! Производства эффективность айе! Кхом беш пайда эца лаьттах, техниках, удобренеех, ерригача материальни ресурсаех!

Къахьегам вIаштIехьбаккхарен кердача технологен прогрессивни методашта шерагIа никъ ле!

31. Колхозийи совхозийи болхлой! Ялат, боамби, шекара свеклаш, коартолаш, баьцадаарам дуккагIа хьа а даха, паччахьалкхенга дохка а дохка! БIаьстан кхашкара балхаш дика чакхдахара тIехьа, лакха хьувкъам кхебара тIехьа къовсам лоаттабе!

32. Юрта боахама къахьегамхой! Юкъара хьайбай боахам дегIаккхувла, ма могга чIоагIъе цун доакъара база! Хьайбаш дуккагIа хилийта, цар продуктивность айе! Дуах, шура, тха, кхыйола продукци дуккагIа хьа а яха, паччахьалкхента йохка а йохка!

33. Советски Союза къахьегамхой! РСФСР Нечерноземни зона юрта боахам эргабоахам тоабара комплексни программа кхоачашъяра тIехьа хьинарегIа къовсам лоаттабе!

34. Юрта боахама, транспортни, хIамаш чакхйоахача, торгови предприятейи организацейи болхлой! Кхашкарчен фермашкарчен продукце хIара килограмм ца йоае, халкъа пайдана хилийта гIерта!

35. Торговле, юкъарча кхачан, быта службаи жилищно-коммунальни боахамея болхлой! Балха дикал, советски наха гIулакх дара культура айе!

36. Советски Союза къахьегамхой! Къахьегама дисциплина чIоагIъе, хIара балха минот лорае! Металл, бийдал кхое, довгора-энергетически ресурсаех эффективно пайда эца!

37. Советски Союза гражданаш! ЧIоагIагIа лора а е алсам а яха социалистически доалахье! Мехка ерригача торонехи рузкъаехи дика, дас санна пайда эца, вай Iалам лораде!

38. Халкъа боахама специалисташ! Рационализатораши изобретателаши! Производство эргайоахаш тоае, Iилма-технически прогресс сихъяра тIехьа къовсам лоаттабе, массанахьа а юкъекхувла дикагIйола опыт!

39. Советски Iилмахой! Iилман тохкамий эффективность айе, производствацара Iилма бувзам чIоагIбе!

Хоастам хилба советски Iилмана!

40. Литературан искусстван деятелаш, культура болхлой! Лаккха айийй дIахьо Советски искусства партийностен халкъален байрах, вай сийлахь-йоккхача Даьхен хила ма йоагIара йола произведенеш хьакхолла!

41. Халкъа образоване болхлой! Дешар хьехара эффективности дикали айе! Хьалкхуеш дола кхалха коммунизма, советски патриотизман пролетарски интернационализман уйла йолаш, дешарцеи къахьегамцеи сакхетаме гIулакх долаш хьалкхеде!

42. Унахцlено лорамра болхлой! Медицински гIулакх дикагIа делгеи культурен айе! Медицински Iилмана карагIдаьннача кердагIчарех дикагIа пайда эца!

43. Физкультуран спортен болхлой, спортсменаши спортсменкаши! Советски наьха хIара денкарча вахара юкъекхахьа физически культура, Московски олимпиада-80 хийчо елга шерагIа доаржаде!

44. Революце, тIема, къахьегама ветеранаш! Кагирхой хьехамчаш! Къона воахал советски халкъа революционни, тIема, къахьегама традицеш тIа хьалкхедеча хьинарегIа дакъа лаца!

45. Пионераши школьникаши! ЧIоагIагIа дукха еза советски Даьхе, тIагIертте карaерзае знанеш, къахьега Iомале! Ленина гIулакх бахьан, коммунизм бахьан хьинаре къовсам лоаттаберaш хила хийчле!

46. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойи партешка — империализмана духьала, машар, демократи, къаман лоIам, социализм бахьан чIоагIа къовсам лоаттаберaшка!

Йохаргйоацача марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тIа чIоагIлойла дерригача дунен коммунистий цхьоагIон кхотабалари!

47. Яхийла пролетарски интернационализм — дунен халкъашта юкъерча болхлой класса тохкам баьи низ болен герз!

48. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашка! ДегIа а ухийла, чIоагI а лойла социализма дунен система — империалисташта духьаларча къовсама хоадам беш бола низ, машара, демократе, социальни прогресса чIоагIале!

Яхийла социалистически содружества мехкий вежарашха йолча партейи халкъийи цхьоагIон кхотадалари!

49. Вежарий моаршал да ший даьхен кортамукъали лоIами бахьан нийсхоп къовсам лоаттабеча турпалча вьетнамски халкъага!

Кулгаш дIадаха социалистически Вьетнама тIера!

50. Вежарий моаршал да къонахчал доача лаосски халкъага! ЧIоагI а лойла, хозлуш тоа а лойла социалистически общества лардаш хьаяра наькъагIа йода Лаосски Халкъа-Демократически Республика!

51. Вежарий моаршал да демократически хувцамаш дара наькъе тIа даьпача кампучийски халкъага!

ЧIоагI а лойла, дегIа а ухийла Кампуче Халкъа Республика!

52. Вежарий моаршал да кортамукъале яьккхача, керда общество хьалъеш доаллача афгански халкъага! ЧIоагI а лудда, дегIа а доагIалда Советски Союзеи Афганистана Демократически Республикаи халкъашта юкъера доттагIали вIашн цхьала гIулакхаш леладари!

53. ДIайха моаршал да империализмана духьалара, къаман-кортамукъален революци яьча ирански халкъага!

54. Вежарий моаршал да капиталистически мехкий болхлой классага — эксплуатацена, монополей Iоткъама духьала, къахьегамхой бокъонашта, машара, демократенеи социализманеи тIехьа денале къовсам лоаттабечунга!

55. Вежарий моаршал да колониальни лоала кIалхара а даьнна къаман лоIамаи социальни прогрессаи тIехьа денале къовсам лоаттабеча халкъашка!

56. ДIайха моаршал да империализмана, расизмана, неоколониализмана духьала, паргIатонна, къаман лоIама, социальни прогресса тIехьа къовсам лоаттабеча Африка халкъашка!

Дунен халкъаш! Зимбабве, Намибе, Къулбехьен Африка халкъаша расистски режимаш цIенъяь дIаяхара тIехьа лоаттабу къовсам чIоагIагIа хьаллаца!

57. ДIайха моаршал да империалистически монополеша деча низашта духьала, реакценеи фашизманеи духьала, шоай мехкаш паргIата, шоай лоIамагIа, демократически дегIаккхувлара тIехьа денале къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

58. Вежарий моаршал да фашистски реакцена духьала къонахчал дола къовсам лоаттабеча Чиле болхлой классага, дерригача къахьегамхошкеи демократашка!

Вежарий моаршал да низ-Iоткъама духьала турпала латаш болча Никарагуа патриоташкеи демократашкеи!

59. Вежарий моаршал да набахтенашкеи фашистски боангашкеи Iазап тоххаш боаккача халкъий паргIатонна, демократенеи социализманеи тIехьа къонахчал долаш къовсам лоаттаберaшка!

Империализман реакцен туьтмаккхашта кортамукъале ле!

60. ЧIоагIлойла эшалургйоаца дунен социализма, дунен халкъашта юкъерча пролетариата, къаман-кортамукъален болама — вай хенарча мортгарча кхиь революционни тIам кхо бола цхьоагIо!

61. ДIайха моаршал да израильски агрессех хьахинараш дизза дIадахара тIехьа, Iарбашта духьаларча сепаратни тийшача балха духьала, Гаргарча Малхбоалене нийсхо йолеи чIоагIеи машар оттабара тIехьа къовсам лоаттабеча Iарбий мехкий халкъашка!

Дунен халкъаш! Империалистически диктата духьала Iарбий халкъаша лоаттабу къовсам чIоагIагIа хьаллаца!

ЧIоагI а лудда дегIа а ухалда Советски Союзеи Iарбий мехкийи халкъашта юкъера доттагIали вIашагIцхьана гIулакхаш леладари!

62. Европейски мехкий, США-и Канадаи халкъаш! ТIагIертта болх бе Европа юкъарча совещание ТIеххьара акт йизза кхоачашъяйта, Европах машара, кхерамзлен, вIашн цхьана гIулакхаш леладара а социальни прогресса а континент хилийта гIерташ!

63. Азиатски мехкий халкъаш! Къовсам лоаттабе Азе машар чIоагIбара, вIашн цхьана гIулакхаш леладара, лоаллахошта юкъе дика гIулакхаш хилийтара, кхерамзле Iалашъяра тIехьа!

64. Дунен халкъаш! Герз Iоаделга соцадара, герз Iодиллара, дунен кердача тIема кхерам дIабаккхара, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдлуга кIоаргдара тIехьара хьовсам чIоагIбе!

Машарен халкъий кхерамзлени моастагIий — империализман гегемонизман, милитаризма а реваншизма а низаша леладу тийша балхаш хьагучадала!

65. Дунен халкъаш! Дунен халкъашта юкъерча отношенешта юкъе низ ца боалабар закон а хинна дIаоттийта, хIаьта ядерни герз цIаккха а хургдоацаш дIадаккха гIерта!

Нейтронни бомба, дукха нах хIалакбеш долча герза дерригa керда тайпаш хьадара планашта чIоагIагIа духьала хила!

66. Даькъала хийла Советски Союза машар бозаш йола ленински арахьара политика!

Низза кхоачашъергба вай машаран дунен халкъашта юкъе вIашн цхьана гIулакхаш леладаран тIехьа, халкъий кортамукъаленнеи уж шоай лоIамагIа хилараи тIехьа дIахо къовсам лоаттабара КПСС XXV съездо оттаяь программа!

67. Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

68. Марксизма-ленинизма байракха кIал, Коммунистически парте кулгалца — коммунизм хьалъеча котало яккхара дIахьаалхашкахьа долле!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

ЛакхагIа айе яхьа байракх

ЛЕНИНГРАД, 12 апрель. (ТАСС). «Социалистически яхь, коммунистически хьисапе къахьегара тIехьара болам — наьха творчески хьинар айдарен керда сага хьалкхевар ен низ бола средство» яхача Ерригсоюзни Iилманапрактически конференце тахан ший болх дIаболабаьб Смольне.

Цига дакъа лоацаш ба КПСС ЦК, союзни республикай Компартей ЦК, парте крайкомийи обкомийи, министерствайи ведомствайи, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, Iилмани культуран учреждений бехктохкаме болхлой. Зале — социалистически яхьа ветеранаш, хьалхарча пятилеткай турпалаш, производства новаторашн хьалха латтарашн, болх беча кагирхой викалаш. Укхаза я вежарашха долча социалистически мехкий делегацеш.

Конференце хьайийллар КПСС ЦК пропаганда Отдела заведующе Е. М. Тяжельникова.

Конференце хиннарашa чIоагIагIа тIоараш детташ тIайийцар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нохчъоста Л. И. Брежнева дайта моаршал. Моаршал Iодийшар КПСС ЦК Политбюро члена, парте Ленинградски обкома хьалхарча секретара Г. В. Романова.

Цул тIехьагIа конференце хиннараша ладийтIар «Социалистически яхьа хIама хьакхолла Iалашмаге боккха низа» аьлча Г. В. Романова яьча докладаге.

Керда общество хьатьяра къовсам лоаттабеш Iоаьлча обытага творчески хьакар — вай ленински парте бахьадика сажал я, аьлар цо. Цуна дола керда тешал да е конференци яра КПСС ЦК-ас яь решени. Укхаза дакъа лоацарашка дайтача моаршал тIа Леонид Ильич Брежнева Iалашмате кIоарга баьшхар халкъа боахам дIахо дегIабоалабечарен наьха творчески хьинар айдечарея цун доархIам, хIанзарча хавара цун керда дикала белгалонаш хьакъоастайир, дIахо дегIаахара перспективаш хьайовкийтар.

Уж положенеш, белгалдир докладчика, миллионаш болча советски наьха патриотически болам дIахо эргабоахаш тоабаран цун эффективность айяран парте беча балха девале программа я. Конференце дакъа лоацаш мел болчар цIерагIа Г. В. Романова парте Центральни Комитета, цун Политбюрона, Леонид Ильич Брежнева дег тIара баркал аьлар толамаш дахар лоиш лоарцаш дайтарах.

Ораторо дийцар социалистически яхьах йола ленински идеяш дегIа миштa яхай, наьха творчески балха кердача формашца из ЙIаьхий мишта хиннай, вай общество дегIаяр хьалха тетта боккха низ цох мишта хиннаб. Къахьегама гIулакхаш вIашц цхьана леладара вай вахарера лоархIама моттиги хIанз дIачIоагIъяь я СССР кердача Конституце тIа.

Докладчика белгалдир дегIаенача социализма хьалашка яхь дегIаккхувлара Л. И. Брежнева балхаш мел боккха лоархIам болаш да. Къахьегамхой творчески хьинар айдара, КПСС XXV съезда решенешва хьежжа яхьа эффективность лаккъяра, социально-экономически декхараш кхоачашдечара цун лоаркIам айбера Ленинградски партийни организаце беча балха опыт йийцар цо.

Доклада тIа йоккха моттиг дIалаьцар коллективи саги социально дегIаккхувлара, коммунистически хьисапе къахьегара уйла хьахилийтара, производствана доал деча къахьегамхой юкъеозара проблемаш къоастаярца яхь хаддаиза бувзам болаш йолга дувцаш.

Г. В. Романова дIахо дийцар яхьа дунен халкъашта юкъерча лоархIамах, кхетам лучара цун эффективен воздействи вай мехка масалца баккъаль ца Iеш, вежарашха долча социалистически мехкий опыта тIа а баккъальгаш белгалдир.

Ораторо дукха теркам тIабахийтар яхь дегIайоалаезц КПСС-о беча организаторски идейно-кхетамеи балха проблемашта. Парте, аьлар цо, цунна юкъеккхуьхь лаккха идейности лостами, из шерра йоаржа а ю, вIаштIехьа а йоах.

ХЬАЛХАРЧА КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКА — 60 ШУ

СИЙЛАХЬ-ДОККХАЧА ГIУЛАКХА КЕРТТЕРА НИКЪ

1979 шере 21 апреле вай махка эрриге городашкахь, юрташкахь советски нах шайн болх а, шайн даго хьоьгу дерагIа — Ерригсоюзни коммунистически субботнике хьажа-га арабаргба. 60 шу дизад Советски Iедал уггар хьалхарча юьхьга Казански машинистийн депо [illegible] коллективо эгара хьалхара субботник а дан паровоза тIебахна хаиа дена. Цу паровозе цу сахьте корадир схочнанде тIекхIоьно гIу-лийз — маьлбоахьарна фронте болха цIеэскарой тIо боль состав дIойигай цо.

«Тха паровоз, хьалхаиззахь бода коммуне социалистически, — хьитта илли дилад гражданскии тIемо хьаьанна. Цу дIахьыгачу Московски машинистийн коллектива патриотически гIу-лакхах В. И. Ленина «сийлахь-йоккха почин» аьлла цIе тиллий, цигара хьабелабелла хьалхарча пятилетка ударнический гIоело дегIаоьвча социализма хьалхашка болх эффективность лаккхарен болх дикал тоаяран йолча деррига хьалхарча социалистически ялькха кхача бола вай хьехьа къахьегама ва-рагIдуллий керттера никъ.

«ЦIенна шоьтта дена декъуьг де Владимир Ильича дивна дакъа нийсдина доле «Оьсарие эгара лаккагIа болча хьалхьегаргдаl» аьлла.

Московски хьалхьаттарча предприятий инициативагIа, «Сийлахь-йоккха почин» хьаьлла — Москва-Сортировочни депо инициативагIа дина бола цхьа шерана коммунистически субботник долалургIа 1919 шере апреле тоа а бил. Иаьльа арабаьккхана эгара хьалхарча цу паровозе гIуде а тоаза. Из паровоз мухьабаьккхана къахьегама символ санна дина хьа-тергбелаш юкьбоалаьбаьб уьзаза.

Депора субботник дIадоладелла мерт бетта хьалхарча деношка. Цуй «лицевой счет» дIаяхду дальйхха аьча. «ЦIе шоьтта дин долча дийнахь «Сортировочни» болхашоо кхы тIе тоа(р)гьа воргI локомотив, дIахьта кхоьлча электроэнерге чотагIа дIаюгергьа музь кхуьлен пассажирски 225 поезд.

Тхедина къахьегаш бе депо машинисташ. Цу долделларча дена планан совгIа цар дIадихьад нормаш дуьнагIа миллиона дахьнагIа дакъе совгIа мухьаш. Низ бола магистральни электровоза кара а дерхадь коллектив цкх эзар тонн оза бола, нормала цхьан аьаззен овэгIа йолу, мухь кхуьтьа эшаланаш лиеаяра юнцитор в этина дIоьттий. Цу тайпана бIаь совгIа состав дIабигой.

Хьинара бола беш бе депо рационализаторийн изобретателаш. ДIадахача шера, масала, экономически эффект 82 эзар сом йолуш 320 рационализаторий предложенеш, изобретенеш балха юкье йихьей.

СУРТАШ ТIА: 1. Депо паркаш — ленински коммунистически субботник вIаштIехьдоккха штаб.

2. Автоматни цеха болхлой хьежаш бола «Хьинаре субботник» цхьа газета кердача номерга.

Коммунистически субботника сийне цеха коллективо доош даьлад пневматически оборудовани тоаяре йола стенд оттош хьала.

Ю. ЛИЗУНОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ПРОГРЕСС хьалхатетта низ

Дукха ха йоьлла «СССР халкъа боахам дегIабоалабара эгара хьалхарча пхе шера плана 50 шу дизаре хьажьехьа» КПСС ЦК тIайнца-ча сочам тIа белгалдоьллад:

«Долаш дараш революци-наькъаца эргадахаро, къахьгама социальни хьисап хувцадаларо вахаре хьакхелла социалистически ях санна бола нерда общественни яьлени — массай историчесни творчества хьакхелла Коммунистически парте Iалаша хьисапе вIаштIехьаьккхан бола къахьегама къовсам лоаттабаран новкъостаашка вIа-кхи гIо дараш отношенеш».

Вайна хьалхашка нерда декхараш хIара хьа массаш отт, вай цIеяьха а кхы цIаьхна а хьехам эц В. И. Ленина произведенешкара, социалистически ях хьакъехьарча Коммунистически парте документашкара. Уж — нерда хIаьаш карагIдувлара вай гIуьттадеш йола байрах, нердадараш хьагучадахара наькъагIа вай кхувлаш дола къулба, производствах саген прогресс сихъеш бола низ, коллективизман гражданственностен уйла дег чу чIоагIьеш йола средство. Къахьегаран вахаран наьха дегаш уравттадеш, сийрдадоахаш бола седкьа.

Ший лоIамагIа воецаш сато хьегача къина кетте шийна хьега кха дIа а отташ, исторе чу хиннача сийлахьбоккхача лувцамо хьакхелла къахьегача адамий дийна творчество лаьрхIай В. И. Ленина ялах.»

Социалистически ялъа дукхача динача формашта юкъе, белгалъь планаш кхоачаьяр дукъе хьинаре къовсам лоаттабарча къахьегамхой творчества хьалхарча пятилетка шерашка хьакхелла, кIоаргалген шоралгеи диллача лоархIаметIарчарех ца а ба встречни планированена тIехьара болам. Встречни планий идея эггара хьалха хьахиннай 1930 шера апрель бетта юкъе Карл Маркса цIерагIча Ленинградски заводе.

Нохч-ГIалгIайчене из болам эггара хьалха хьалхьацар мехкдаьтта чакхдоаччача шоллагIча завода болхлоша. «Грозненский рабочий» тIа 1930 шера 15 июне кепатеха арадаьккхача письмо тIа цар хоам бора, из оттаьра хаина вIашагIъелла контрольни комисси хиларах, цехашка производственни совещанеш ярах, цеховой встречни промфинпланаш кийтьнра бригадаш вIашагIъекха, цар производственни тороташ Iомаль, планойн заданеш хIара бригаде, цехе йийца, производства организационни технически кхочамбоацараш дIадахара болхлошин инженерно-технически балхахошен рационализаторски предложенеш гуллыш вIашагIтехаш хиларах, доккхагIдола социалистически декхараш кхоачашдара чура кхоачамаш оарцагIдоахаргдола торонаш лаха а «Грознефте» белгалдаьла хьоккхамех дукха лахагIа хьоккхамаш долаш йола ерригазаводской промфинплан кийчъяь а хиларах.

Из болам хьаллаьцар кхьача предприятешкара болхлоша а.

Iухьара ресурсаш а лела, «Грознефта» болхлоша 11 процент лакхйир 1931 шера производствени план.

Из декхар кхоачашдеча керттера дакъа лаьцар рационализаторски предложенеша. Контрольни цифраш ювцача кийагIа «Грознефта» предприятешка тийкна рационализаторски предложенеш шоаэ лхаьэен дукхагIа хилар 1929—1930 шерашкарча цу хана кийийнча. Цул совгIа, цу юкъа болхлошна елар эхьа хIаваш йоьрца къовсам лоаттабаран чура кхоачамаш лахаран тIаерзаль дукхха маьхера предложенеш. Масала, болхлочо-ударника Герасимова предложени елар доазол дехьара насосашта кхухьаш хинна гиезараш промыслови мастерскешка кийчде а айна массехк мехкдаьтта кIелк юхаметта оттае а.

Встречни планаш баьхаш долаш къовсам лоаттабеча юкъагIа хьахиннай социалистически ялъа нерда форма — СССР мехкдаьттахошта юкъе социалистически хьисапе вIашин новкъостал дара договор. Цуй лоархIаме башхало яр, техника караерзаярга, культурно-технически боарам лакхбарца болхлой безам дуккагIа хилар цо хьагойталга. Шоаш встречни план кийтьечен чура кхоачамаш оарцагIдахара торонаш юицачен хана болхлой сакхувра, къаьст-къаьстача предприяте кшта уж оарцагIъяхарах юкъерча гIулакха пайда кIелеча хулаш хиларах, хьагучадаьха кхоачамаш, трести ерригa мехкдаьтта промышленности чу а лоацаш, дIа-юха декъаргдолаш бIарча план хилазза ирг ца хиларах. Цо дийк а даь хьоаттадир нерда социалистически вIашин новкъостал дара договор.

Бакурча болхлой ударникай инициативагIа 1930 шера октябре СССР мехкдаьттахой Ерригсоюзни конференци хиннай Грозне. Цун балха юкъе дакъа лаьцад Урала, Азнефта, Кубаннефта, Майнефта, Грозне, кхыча мехкдаьтта районашкарча 150 гартгача делегато.

«Социалистически хьисапе Къилбаседа Кавказа, Азербайджана, Грузе, Дагестана горнякий - мехкдаьттахой оагIув хьаллацара договоре кийчдир конференце, хIаьта 1930 шера 16 октябре, шин дийнахь дийцачул тIехьагIа, кулгаш яздир цунна. Массе тайпарча формехьа вIашин новкъостал дара хьалда илли оттайр договора тIа.

«Грознефта» болхлоша, инженерно-технически балхахоша Iалмахоша хьинаре къахьегар бахьан долаш пхе шера план хана хьалха, шин шерах ах шерах, кхоачашйир. ХIаьта юхейисача хана кхы тIа а дукха продукци елар мехка «Грознефта» мехкдаьттахоша. Из тIехдика котало йиккхарах Ленина орден еннай грозненски мехкдаьттахошта.

Встречни планированиега дIадоладалар хила доагIаш хинна хIама дар. Цу тIа къаьгга чакхъьанлаяр плани ялъи шоайла айхха юхаленца хиларах, наха шоашка доагIар деш хиларах йола ленински идея. Встречни планаша хьахьокхар советски наьха патриотически уйлаш, хIаьта общественни производствана доал дечаш юкъе болхлоша хьинаре дакъа лацара форма яр уж.

Встречни планировани эггара хьалха йоалаьрий традицеш дIахо кхухьаш хилар гуш да советски наьха тахарча къахьегама гIулакхашкара. Советски къахьегамхой къонача ноахало лакха лелаю эгара хьалхарча пятилетка турпалаца айнь хинна байрах, сийленца дIаккхухь ударникий къахьегама денала эстафета.

Встречни планировани 1974 шера москвичашси ивановцашен юха а хIийолайир, хIаьта мехка шерра хьал а даьцар.

Нохч-ГIалгIайчене встречни плана тIехьара болам хьахилар «Электроинструмент» яхача завода (г. Назрань) коллектива инициативагIа. Из болам хьаллаьцар кхыча предприятей коллективаша, шерра дIаьэрмар республике. Нагахьа санна 1974 шере встречни планаш а йолаш болх беш промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, юрта боахама 40 предприяти хиннале, цу шоллагIча, 1975-ча шера 81 яр.

Цу патриотически болама лакха мах бир КПСС Центральни Комитето. «Встречни планаш тIаэцара тIехьара болам санна йола башха-дика почин, — белгалдаьккхад КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева парте XXV съезде, — берригача мехко хьаллаьцаб».

Из болам къаьстта шере баьржаб вай мехка иттлагIча пятилетка шерашка. Масала, яхи эзари ах эзари промышленни предприятеи объединенен коллективаша, пятилетка заданеел лакхагIа йола встречни планаш 1978 шера тIа а ийна, кхо миллиард совгIча сома мехка продукци кхы тIа а арахеца дош делар. хIаьта цар из сийленца кхоачаш а ду.

Нохч-ГIалгIайчен дуккхача предприятей коллективаша пятилетка йолаелча дена маьхера опыт Iоаьвй встречни плана хьакъехьа. Масала, чура кхоачамех бизагIа пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра, оборудоване сменноста коэффициент лакхъяра чотах 1979 шера начахьалхкен планал совгIа 500 эзар сома мехка продукци кхы тIа а арахецаран мехкала йиккхаран тIаерзаль я ГI. Ахриева цIерагIча назрановски «Электроинструмент» завода коллективо тIайийна встречни план.

Встречни планаш уттарах дийна лаьхду социалистически ялъах боала пайда, хIана аьлча тIакийца декхараш кхоачашделга Iалашду общественни организацей организаторски кхетамеи балхаца меттел, ерригача боахамеи планаш уттаечен организацей балхаца а. Цунца дувзадена XVI-ча Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце партийни, советски, общественни организацешта тIадожадир: «1979 шера встречни планаши доккхагIдола декхараши кийчдараи тIаэцараи, долаш дола кхоачамаш производствана юкъедаьхара тIехьара социалистически ялъ шерра йоаржаяра, бIарчача пятилетка заданеш тIехкхоачашъяра къаьстта уйла тIайохийтийлага».

Г. ЕРЕЩЕНКО,
Нохч-ГIалгIай историе, социологе, филологе институте доккхагIдола Iалмай болхло, исторически Iалмай кандидат.

КамАЗа гIишлонхо

Татарски книжни издательство хIара шера арайийхь КамАЗа гIишлонхоех дола тамаш-сборникаш. Укх тIехьарча шерашке арадаьннарех да «Батыр на Каме», «Поступь Батыра», «Батыр набирает высоту», «Исполнение Батыра» яхараш.

Цу книжкай турпалаш эгара хьалхара кхы укхаза хIана хьехзолларе бехкараш ба. Царна карагIдоьнанарий адрес — Набережные Челны. Цар керттера тоаен ба 14 тонн мухь дIа а хьош, дагIагтагIа низал 210 гоьра низ а болаш, сухал цхьан сахьета 80 километр а болаш йола машенаш арахецар. Цу машенаша, КамАЗа «цIенча майдан» тIара дIа а йолаш, вай мехка наькъашка гIолла дIаккхийнаду шоаш хьиннаьлларий сий. Белгалдеккха доагIа, КамАЗе керттерча конвейеро деннаш бийсеннаш 200 гаргга машени арахецаш хилар. ДIадахача шера автозаводчаша Даьхенна массейтта эзар автомобиль эшар (планагIа лахьрIачул дукха совгIа).

Дукха за йоццаш Казанерча издательства цхьаьккха цхьа книжка арахийцад «Болат шитта чIоагIденнад» яхача сарецара. Сборник ше «Есть КамАЗ!» яхаш да. Из книжка суртавица хоза кийчдаь а тайп-тайпарча жанрех дувцараш тIедолаш е да. Вайна ма хаьа, КамАЗ хьаьхача къахьегаш берригa моах бар — Союза 96 областера а городера а баьрва 70 къаман вихалаш.

Вай лекхa дийцача книжка тIа «КамАЗа» Iуйре» яхача редале автограде эгара хьалхахаьа къахьега болабеннарий дувцараш да, хIаьта царна юкъе автоскреперни комплексни комсомольско-вагирхой бригада бригадира Неурбиева Уматгире дувцар а да. Уматгирий чIоагIа кулга гоьзал йолаш, Ленина ордена кавалер, «КамАЗ» хьеръяра ударник, Набережно-Челнински горсовета депутат ва. ГIишлошъяра механизаци ярe Управлени бригадирий совета председатель, общественни кхетами торгавлен комиссе член, управлене профкома член ва Уматгири.

Неурбиева дувцу: «Са юьхь хиннад со дIа мел кхыьнача сай болх цхьаьккха хIама доагIачарe дIаболабе бозеш хиннар. Кустанайски облacте цеlина шофер хиннав со, даьнкъона кургIйола Зарвашан яхe город хьалъеча Кизилкуме хиннав, Уссурийски крае автомобильни наькъаш диллад. ХIаьта 1969-ча шера радио чу гIолла эзар сона КамАЗ хьалъе болабь аьнна. Массехк а цу тайпара хIама кийдолча бойш санна, сатем бийра са, массехк километр эзар со цох лоьца дувцаш доле «Правда» яха газет да. Дукха ше гонаш сай берригача доал да Набережные Челны яхача дIавахар сон. Юкхьенца грузинк волеш болх бир Неурбиева: техника тоъаш ицар цига. 1970 шера февраль бетта денз машенаш хьаййе йолеелар.

— 1970 шера 4-гIа мае дар из, — аьнаш дагалувц Неурбиева. — Тха бригадена эгара хьалха цIенхоьшта гIулакх тIадиллаедар хургIйолча БСИ завода доазен тIа Iаьрмача лаьттан тIагIопара тIоа хье а лакха тIехьагIа городе гаьнаш дIайогIаргIолаш буртаьшка Iохьудилла. Со цаьшаьккхар гIишлошъяра политикена цхьан хоне хургдар хоро. Дукха за йоццаш лаьрзIечох, хIана КамАЗа тайп-тайпарча объекташка буртаьшка Iоадилла Iаьрма лаьтта 10 миллион кубометр делургIйолча паркашта, скверашта, эзеш дIадогIера лаьрхIа.

Iай хьаккхар литеййн завод хьалъергIйолчара хьалхара котлован, 1971 шера май бетта автосборочнена лард еллар, хIаьта 1972 шера КамАЗа юкхе хьаьхьечу ю завод хьаййе...

— ХIанз, — дIахо дувц Неурбиева, — оаха массадолча тайпара лаьттан балхаш дунард йоллача моттигера хIоагаш, коммуникаци ечара траншееш оаха. Духьал цхьан бетта кхаь бетта план кхоачашъяй оаха. Уж гIулаккхаш карагIдуал тха бригада комплексни хиларах. Хьалха 38—40 сег вар тха бригадаца, хIаьта 1974 шера денз тайп-тайпара техника елар тхона: грейдер, бульдозер, автоскрепер. Механизировани комплексаш хьаяро лаьттанцара балхаш дечаре технически дешеш къоастаделга хьы а сикдир...

Механизаторашта юкъе эгара хьалхарча 1975 шера бригадий подряд хьалхаш лелийоа тIа йолар Неурбиева бригада. Цу гIуллакхо, хьалхарча дакъе механизаторий дисциплина чIоагIйир, царна тIабиллача балха бахьтоккхам лекхбир, бригадин подряда чудоагIа кийча продукци дIалийр. Бригадин подряд — хозрасчет а материальни кхом бе гIертар а, хоьна аьлча хIара оьтталах ма могга йIаьхагIа хана пайда цхьа гIертиниа да.

КамАЗа Неурбиев гораза организатор а къоцабарий хьехамча а хилар ех тарра воезаш ва. Цо яздечех цхьа дийха доаладергда вай:

— Аз лекха из аьлара, 40 гарггана сагах латтам бригадер са 1974-ча шерега кхачхалеца. Паккха цхьа дийцар тIаьхьенза бригадена хьалха латтачарна тIеьекхара даьнаш. Треста партарганизаце секретаре Людмила Павловна Абашинас соьга тха парторганизаце секретарега А. Григорьевскиеген аьлар: «ХIанз вIашагIъелла бригада ма а нийца, дуьнна болх бича баьэкьа бе оаш». ХIаьта из бригада тхона дика йоезаш яр, цун доакъошхоев цхьабараш порта бозабу малар малара тIерен балха тIеравувлаш бар. Цар коллективе барт бозабора, болх дIабохийтацар. Лочкъадергдац аз, низъьало хилар къхьенца, хIана аьлча берригa мах шоаш хургIбараш хинна бар, бераш децар. Азен Алексей Ивановичен эгара хьалха дисциплине тоае лаьрхIар, хIаьта цхьацца-бар баьзаре дIаваллеха а аьйбар, хIаьта юха бисараша новза наьха санна хетама болх бир. Лоацца аьлча, кхо бутт баьнначул тIаьхагIа бригада хьалха латтарий мутIахьмее яр. Майрре ала йиш я са, комсомольцашен коммунисташен вIашкайоалайар из коллектива...»

ДIадахача шера дена турпалой турпаца Неурбиева балха юкьайоаллальй укх тайпара система: цо опытни шинах механизатор вIашин къоаста а вай, царех хIоранена цхьацца ученик лу. Баьйда деррига а шера дIадодаш. Нагий цкъа хиларца, опыт ца хиларе дувзадена да маст-масте машенаш йохаш хилар, хIаьта цу гIуланга эррига бригадан план тIехьетт. Баьйда фунагIа дий а уж тIеаьа-м бисац. Балха дисциплине хIаране эшах тийце е.

Неурбиева бригада лосалле 11-ча школен бараIлагIча классаш 3-ча городской школен алхлагIча класса дешархошта шефство лелаеш а. Дешхе доттагIал да цар № 8 йолча профессионально - технически училище дешархошца а. — Низ болча техникана управлене оьгон тхоей традицеш чIоагIончен тешаменна кулгашка дIахьа бозам бе са, — йоах Неурбиева.

Сихха КамАЗа делегаци Волгодонске яхар тIеьха тIайоагIача хана атомни электростанцешта лаьрхIа реакторий арахецаргIйола «Атоммаш» яха завод хьалъеча.

Уматгире дувц: — Бригаде тIаддилларегIа аз цига социалистически ялъе договор дир тхоайр санна йолча Шевченко Ивана бригадаца. ХIаьта тха кIсагIча пятилетке денз вьа лелаеш до «Укрводстрой» трестерча Социалистически Къахьегама Турпала Цветков Алексея бригадаца. 1976 шера февраль бетта тха бригадена «КПСС 25 съезда цIерагIа бригада» аха цIи елар.

КамАЗ коммунизм хьалъяра болх беш а. Из дегIаений, мIоаIъений. Духьал пхе — ляла шера хьалъйй ялх йоккхача заводах латташ йола бIарчча автомобильни комплекс. Духьал цер дIалоацe майда бIаь квадратни километр а. Заводской корпусашта юкхе хьалхиннай къона Набережные Челны яха город.

ХIанз фу де нерaI-та Неурбиева Къамболета Уматгирe, КамАЗ хьалъяь ма воьнналой из? Тамаш я укх пятилетке кхы цхьаьннаьхьа а из воде. — ХIанз сай везар КамАЗаца дийлад аз, — йоах Неурбиева.

КамАЗ — новзалча вIашин кулг лоцар, пятилеткай дIаагIа, вIашин кхайкар. Дошочa элапашца Кагирхой Ленински Союза турпалча летописа тIа дIаязъь комсомола сийле в ма.

Из летописа сийлене дIаюзаш ба кагирхой, эттеренаш шоашта юкъе дика наьзьеш, вола гIалгIай къаман сий долэ вoI Неурбиев Къамболета Уматгири а волаш.

В. МАНАСЫПОВ,
журналист.

IИЛМА-ПРАКТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦИ

Самарддийнахьа КПСС Ленински райкома заседаней зале «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа марксистско-ленински дешара эффективность лакхъяра дола лоархIаме дешаш» яха Iилма-практически конференци хилар. Цига вIашагIкхийттача района предприятей, организацей, учреждений партийни организацей секретарий идеологически дешашта болча заместителашта, пропагандисташта хьалхашка къамаьлаш дир конференце: «Красный молот» завода партиома секретара заместитела вов. Радинскаис, Грозненски мехкдаьтта института доцента вов. Юсупова, «Центрспецстрой» гIишлошъяра управлене юкхьанцарча политшкола пропагандиста вов. Вагнера, Нохч-ГIалгIай педучилища семинарски группа пропагандиста вов. Егоровас, № 1 йолча поликлиника семинарски группа пропагандиста вов. Ситниковас, санэпидстанце семинарски группа пропагандиста вов. Осиева, ВЛКСМ райкома секретара вов. Денисва.

Вухсоццаш, цига дийцачун обобщени еш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета доцента вов. Кацева.

Дийцача дешаех йоагIаш йола рекомендацеш тIайийар конференце.

ПАРГIАТАЧА КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЙ

21 апреле хулача Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хьинаре кийчлуш ба советски нах. В. И. Ленин ваь 109 шу дузеи Сийлахь-йоккхача почина 60 шу дузен ди хьинаре къахьегарца белгалдаккха аьнна москвичаша даь кхойкарах хьаллаьцад миллионаш болча наха.

Паргiатача къахьегама цIейна кийчо еча хана советски наьха дерригача ноахалашта дог тохадеших де а доагIаш доккхал деши дагаух хьалхара коммунистически субботникаш. Цар кIоаргга исторически маIан, коммунизма бокхъоица йола юкъьиг уж хилар бIаргадайнача Владимир Ильич Ленина царех Сийлахь-йоккха почин аьннад.

Къахьегамс, вай вахара дерригача хьисапе коммунистически вIаьргаш хьакхилара карагIдаьнначуьнга лаьхлеш тIара хьежача. Сийлахь-йоккха почин махагIча хьалашка хьахилар дагадехача нийса хургда.

1919 шу. Контрреволюцени заша духьала къовсам лоаттабеш я къона Советски республика. ХIалах хинна боахам, моцал, кхел, лазараш. Из бахьанце цIаьхха геттара чIоагIа лохъелар къахьегама овсарле. Мишта лаккхъергба из, тьлера гIулакхаш цIенхаштта мишта тоадергда? РКП(б) ЦК-ас революционни хьисапе болх бара тIехьехаро, ядора «Правда», «коммунистически организацей болх чIоагIа дийбир». Кхоана 13 апрель да яхаш тховсара Москва-Сортировочная яхача депо коммунисташа-машинаьнъахоша, партячейка председателе И. Е. Буракова еннача предложенегIа, болх чакхбаьнначул тIехьагIа юхе а сеца кхо паровоз тоабе лаьрхIар. Из дар хьалхара коммунистически субботник.

Москва-Сортировочная яхача депо болхлой хьоигамагIа кхыча моттигашка а коммунистически субботникаш хилар. Кеналйоазон тIа царех хиннача хоамаша В. И. Ленина теркам тIаэзар. Дукха ха аьлалехьа ше язъьйча «Сийлахь-йоккха почин» яхача статья тIа Владимир Ильича белгалдаьккхар коммунистически субботникаш Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар, керда общественни строй котъаьккхара эгара лоархIамегIа, эгара керттера дар къахьегама овсарле лаккхъеча болхлоша сакхеташ а шоай лоIаме болаш а почин гойта хилар. Сийлахь-йоккхача починах «цунгара хьайоагIача геттара боккхача практически лоархIама урокаш» ядара тIахьийхар Ленина.

Тахан, традицегIа вай мехка субботникех массане а хьинаре къахьега цIей хинначa дийнахьа, къахьегамца коммунистически гIулакх леладара 62 миллионал дукхагIа саг юкъе а баха Сийлахь-йоккхача почина идеяш дагадоаттаечен дегIаккхувлачех дийнахьа, къаьстта шаьра гуш да вай парти В. И. Ленина васкеташта тешаме хилар, уж вахаре кхоачашдара коммунизма практикена юкъедахьара цо геттара дукха организаторски кхетамаш болх беш хилар.

Советски общество дегIаахара ерригача эташка, экономически социальни Iалаьмате доккхий декхараш кхоачашдеча хана, КПСС-о массала а ларде лийцаб исторе халкъа лоархIам керттера хиларах бола ленински хьехам, хьалхарча субботникий доаьъошхой турпалча къахьегаме шийна бIаргадайар санна долча нердачуьна, къахьегам коммунистически хьисапе вIаштIехьбаккхара вIаьргаш санна долчуьна уйла тIаьлхийта хьеша, уж дегIаккхувлара эша аьттув бола хьалаш хьаде, социалистически ялъ шерра йоаржае, нердача тайпара болх бара динагIайола опыт массе а оагIорахьара хьаллаца, пропаганда е, дIайоаржае яхаш еша указаши. Вай общества вахаре эгара лоархIаметIча этапашка хьежача къаьстта дика гуш да из.

Масала, мехка индустриализаци еча хана советски халкъа жизаш оарцагIдахаро дукхагIча даькъе гIо дир партен дукхача къахьегамхоех латтача организацейя болх эргабаккхара. Цо, хоаш ма хилара, де лерхIар фу дар аьнча, из дар производствена рационализаци ерга, къахьегама овсарле лакхъелга, хIаман кхом белга, къахьегама дисциплина чIоагIъелга. Социализм хьалхьяра, производствена доал дара, къахьегама овсарле лакхъяра болхлой юкъеоза геттара лоархIаме хIама а хинна дIаэттар болхлой инициативагIа хьахинна производствени совещанеш. Цига къестадора эггара саготагIа дола производства дешаш. Производствени совещаней опыт промышленностен транспортен дерригача доакъошка дIайоаржае гIертар парти.

1929 шу — социализм хьалъяра ерригача фронташка сийлахь-доккхий хувцамаш хинна шу санна мехка исторена юкъедахар. Из шу дIадолалуш парте къахьегамхой тIахьийкар хьалхара пятилетка хана хьалха кхоачашъяр дукъа шерра социалистически ялъ йоаржаяра. Цун керттера форма а хинна дIаэттар коммунистически субботникий традицеш дIахо кхоьчи дегIаккхувлаши хинна ударни бригадай болам.

Ялъ вIаштIехьйоаккхаш хиннараш коммунисташ комсомольцаши бар. 1932 шера гуйре хьатIаотташ йоккхагIча предприятей партийни организацешка парте XVI съезда директива кхоачашйир — берригаш а хIана бац аьнна бола коммунисташи комсомольцаши ялъа юкъеэзар. Забояшка, гIишлошъяра хьалъеча, кхычахьа а шоаш ца кхобеш къахьегар цар. Шоай масалца турпала болх бара боалхлой деган ура а уттадеш.

Тхьаь иттлагIа шераш дIадолалуш промышленноста оалам тIара реконструкци е йолайир. «Большевикашта техника караерзае еза» аьнна лозунг делар парте. Цу тIахьехамо нерда техника караерзаяре, технически нормаш хувцаре миллионаш нах тIехьабаьхар. Хьахилар сменагIа 102 тонн кIор баьккхача а норма 14-за тIехкхоачашъьйча а забойщика Стаханов Алексея цIерагIа бола стахановски оалам хинна болам.

Социалистически ялъе нерда гIа баккхар санна хIама хинна из почин хьал а лаьца новаторий болама парте эттар парти.

Новаторий опыт дIайоаржаяра производственно-технически конференцешин заводашта юкъера перекличкаша чакхйоалар парторганизацеша. Хьалха лаьттача опыта школаш вIашагIъехкар. Хьинаре къахьегача тийнна ца Iеш, хьалхаш Iомавеча а масал телар коммунисташи комсомольцаши.

Уж дерригa дика гIулакхаш нердача низаца гучадаьлар Сийлахь-йоккха Даймехка тIом лаьттача шерашка, халкъа боахам юхаметтаоттабеча, целинни латташ карадерзадеча хана.

Сийлахь-йоккха почин а сама, Москва-Сортировочная яхача депо тхьоъ шу совгIа хьалха хьахинна къахьегамца коммунистически гIулакх леладара тIехьара болам, из вай денашка тоавне дегIаахар — из деррига а да социализм хьалъярах. Нерда общество дегIайоалаяре хьакъехьара ленински идеяш чакхъяхара Коммунистически парте тIагIертта къахьегарах, советски наьха къахьегама хьинар айдарах, лакха общественни сакхетам хиларах хьахиннар.

Цу хан-юкъе нерда хьалаш хьехилар: социализм СССР-а йиза а боккъонца а котьаьлар, вай мохк шерра коммунистически общество хьалъе болабелар. Цу тIара хьадоагIаш дир къахьегама сий, нерда дIадоладаьраш, къахьегамхой инициатива кхы а айе езилга, къахьегамца коммунистически гIулакх хиларах хIара болхлочун норма хулийтилга. ХIанз, партен халкъоа производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа тIагIертта къовсам лоаттабеча хана, из декхар хIара къахьегама коллективана геттара лоархIаме да. Из толаме кхоачашдара мел эша хьалаш Iалашдар — юкхьанцарча партийни организацейи комитетейи, берригачa коммунистий декхар. Из хьадоагIа КПСС Уставан Программан положенешкара, парте XXV съезда решенешкара.

Къахьегамца коммунистически гIулакх леладара тIехьарча болаше лерраргIа а хIара денна а Iалашду нердача сага къахьегаме, политически, оамалаш хетам балар вIашин дийза леладелга, хьахул дика нерда гIулакхаш, къахьегама хьалха латта приемаш, вIашин доттагIлен тIа гIолла новкъостал дели. Коммунисташа хьинаре а хоадамболлаш а хьаллаца деаш да эффективности дикаи лакхъяра тIаерзадаь «ТIехьа бусареш боацаш бе болх», «Болхлой эстафета», «Бригада пятилеткa — кIезигагIча хахаца» яха а кхыдола а боламаш.

Ше массе а хIаман да хилара уйла — из де хIара сага хьинар айдара, болх дог лаьаш а цIена а бара эгара чIоагIагIа хилалза дартдоацар. Цу тайпара сакхетам къахьегамхошта болара доккха новкъостал ду уж производствана доал деча юкъеозаро. Цулухьа парторганизацеша, кхетадеш ма хиллара, терко ца еш битац рационализаторийи изобретателийи, болхлойи специалистийи цхьана гIулакхаш леладара бригадай, массазарча производствени совещаней, халкъа тIаьхокама группайи постийи, «комсомольски прожектора» кхоллам.

Партийни организацеша дане йоахо ю наставничества, сменни профессеш Iомаяра тIехьарча болама, хIаьта иштта общественни хьисапе болх беча кадрай отделий, конструкторски бюрой.

Къахьегамца коммунистически гIулакх хилара тIехьара болам дегIабоалабара партийни организацеша беча балха тIа лоархIаме да толам баккха аьттув боалийта порядок производстве хилар, коллектив дисциплина йолаш хилар. Дика болх бе, хIаман кхоа бе, яхаш къахьегамхой тIахьехарах хайра пайда баргбац, нагахьа санна предприяте е боахаме планаш кхоачаш ца еш, протулаш еш, доагIача тайпара доал ца деш моттигаш хилча.

Къахьегамца коммунистически гIулакх хилара тIехьара болама вIаштIехьбоаккхачен цунна лостам лучен хана партийни, профсоюзни организацеша из болх тесса а коллективе хIаранегара доагIар хьа ца дехаш а лелабе йиш яц.

Социалистически ялъ, хIаьта цун лаккхера форма — къахьегамца коммунистически гIулакх хилара тIехьара болам дегIабоалабара КПСС-о дена йоакхо яро Iалаьмате боккха пайда лу коммунизма материально-технически база хьаяра, общественни отношенеш эргайоахаш тоаяра, нерда саг хьалкхеэара.

«Коммунистически къахьегам котбаларга кхоачаргда вай'» — белгалдаьккхад В. И. Ленина. Уж дешаш къаьстта тешаме дех тахан, миллионаш а миллионаш а болча советски наха хьатIа кхоачаш латта субботник эгара лаккхерча къахьегама овсарленца белгалдоаккхаргда, аьнна дIаяхкайнадеча тахана.

Н. БОРЗЕНКОВ.
«Правда». Пресс-бюро.

НОВ. С. Н. КОЖУХОВСКЕНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхачча шерашка партийнин советскин органашка беркате болх барахи вайча дийнахьа денз шоазткъе итт шу дизарца дуззаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума **Сийлен грамота лойла Кожуховский** Степан Никитовичa — Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1979 шу, 6 апрель.

Нов. С. Ф. ГОРДЕЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхачча шерашка партийнин советскин органашка беркате болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи, КПСС мутIарашка вола шоазткъе итт шу дизарца дуззаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума **Сийлен грамота лойла Гордеев Сергей** Федоровичa — пенсионера.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1979 шу, 5 апрель.

НОВ. А. С. ГОНЧАРЕНКОВА НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхачча шерашка беркате Iилман-педагогически общественнии болх барахи КПСС мутIарашка вола шоазткъе итт шу дизарца дуззаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума **Сийлен грамота лойла Гончаренко** Александр Сергеевичa — академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски нехидаитте института доцента.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный,
1979 шу, 5 апрель.

ЙОЛАЯЬЙ КЕРДАЧА ЛОСТАМА ЛАРД

Цхьайола тIехьанхача культураш хаццалъа чузза вIаштIехьа ца даларах 350 гектар лаьтта дисадар Наьсарен районерча «Маяк» яхача совхозе укх бIаьсти ала дезаш. ВоркI тракторни агрегатаца шийтта дийнахьа ахха даьккхад из лаьтта. Къаьстта хьинаре къахьийгар цига опыт йолча механизаторе Аушев Махьмада, Муцольгов Юсепа, Эстамиров Султана, Дзейтов Салмана.

Цу кхай тIа а хIаьта кийтта гурахьа элба ахкача кхашка а хIалз сихъаь бIаьстан культураш дIаера эша кийчо еш латт Макхаш даьха а баьина, йоахьаш юкъе ца юташ йола «сплошной» культиваци еш боахи шоай кхашка Богатырев Султан, Хамхоев Бек-хан, Богатырев Йоакъаш, — хьаькIаш кхеергйола механизатораш.

ДIайийна лаьнай доакъарийла лаьрхIа вIашагIъеве горохи кени — 135 гектар. Укх деношка дIае йолаю тIехьагIа юа культураш — гекараш, свеклаш, хьажкIаш. Ахаш ялата лаьрхIа а йолаш, 600 гектар хьажкIаши 200 гектар генараши дIадуверда совхозе. Ялата лаьрхIа дIаюа хьажкIаш кхаь звенога хургья, хIаракага 100 гектар йолаш.

— Кхы доккхагIа кхаш леладе кхоабац механизатораш тха боахаме хьалашка, — йоах совхоза агронома Муцольгов Илеза, — доккхашкен босешкен дада дерргa кхаш. — ХIара звенос 28 центнер фуахъяхза хIажкIаш чуяца дьина декхар тIаийцад юкъера лаьрхIача цхьан гектара тIара, планагIа 22 центнер йоагIача.

Илеза дола совхоза хьалтташ, цар торонаш. Цу юртен лаьттанца дуззаденца долаш дIадахид цуи дукхагIдела шерашь. Цудухьа цуна дагабуьл механизаторий шоаш дIаюргйола культура хоржаш, кха къоастадеш хинча. Илеза цIераш йоах свенохйш лелаергйолча звеной. Цар кулгалхой ба Богатырев Жамарзий Султан, Татриев Къурейш, Гиреев Хьамбийкар. 33—34 гектар кха да хIара звенога, хIаьта тIайица социалистически декхар — гектара тIара 220 центнер мерза оалаш даха дьина да. Гектарнимаьца договораш а оттадаь, дIаденнад свеклаш дIаюергйола кхаш, дIадоваийтад къахьсташех цари лургдар.

ХьалхагIа дIаде лаьрхIараш генараш да совхозе. Тхо кийнача дийнахьа цар фу цIаькха а цIендеш, догаш боахкар болхлой Изьмайлоа-гIар Хадиати, Розан, Либин.

Генараш дIадуергйолча механизатораш Богатырев Къосамен Албогачиев Йоакъарен доаш денвад хIара гектара тIа 12 центнер цар хьувкъам хьалкхебе—планал 4 центнер дукхагIа. Генараш дIадувш 7 агрегат хургья. Хьалхе а денз тоаь нийсъа латт селнаш машеннй ноа. Царца дIаюергья хьажкIаш а.

Хьоадаь долаш, машенай новнах аргда аз. Сона бока «Маяк» совхоза боахам. Шин-кхо шу хьалха цуи техника, бригада нов бIаргадайна саг цецбоалаш, во сурт дар цига хиннар. ХIана хувцаденнад из. Гаьнаре бIаргагу шинчий метте мутIарчагIа латта селлхаш, ялат чузнаш, хьажкIаш хьонхаш йола комбайнаш, доакъар хьокха механизмаш.

Из цхьалхо вIаштIехьйоаккхаш кIезига дакъа лаьцадаш бригадире. совхоза къаьна механизатор лоархIаш волча Эсмагзиев Жабраила. ЙоагIаш йола порядок я мастерске, ноа.

Совхоза хургбола мерттера экономически лостам ба соний боахам булламга. ХIанзалца лоадама хIама даьдац цу хьанъехьа. ХIана сиханнад балхаш. Юрта маьхбуаен а къулбехьен а оагIорахьа дIайогIаш латт Iажий гаьнаш. ДIасгIа яьнай 92 гектар, цул соагIа 40 гектар хьачаш а дIабегIаб. Укх бIаьсти дIабогIа беза Iажаш берригаш а 120 гектар ба. Наурски соний питомникера хьеена гаьнаш кхоачаккийлад йолаш я. Гурахьа дIайогIаргья кхы а 200 гектар.

Соний гаьнаш дIайогIаш латта участок шие бIарг лохкаргболаш хьа а йица цуига хьокаш вз совхоза директора декхараш кхоачашдеш вола Дзейтов Махьмад. Гаьнаш дIайогIаш, хий тохаш шин бригада я Оздоев Мухарбиевен Паров Хаматханен кулгал а денз. ХIаранеца 65 — 70 болхло ва.

Шиъ кердача лостамагIа болх бе йолалуча хана «Маяк» 1250 гектар соний бешамаш хургья. Довзаргдоацаш эргадоаккхаргда цу лостамо боахама а юрта а сурт.

— ХьалхагIа цхьайола культураш дIайийначара цхьаза оаха чуэцаш бола хьувкъам хьоабе аьь хеташ кIезига хулар, — йоах кхыметтел болхлоша а, — керда лостамо хувцаргда боахама гIулакхаш.

Болхлоша яха из гаьна яц — цхьайттагIа пятилетка чакхйоалача шерашка шоай хьувкъам хьатела йолалургья СурхотIарен Iаьлий-Юртарен керда соний бешамаш.

З. ДАУРБЕКОВ.

ХIана нийслу торговле кхоачамбоацараш?

Бахара масс доалъьюна советски наха эшараша намотта дукхагIа кхоачамбарал лоархIамегIа а доза декхар дац вай парте.

Вай республика торговле болхлоша толаме чакхдаьккхад пятилетка кхоаьагIа шу — бахача нахага плавал соагIа декхад 16,2 миллион сома маьха товараш. ИттаагIча пятилетка кхаь шера 101 процент кхоачашгъяь товарооборота план. Товарооборот алсамъювлар кхачанн промышленни товараш дукхагIа доккхарца дуззаденна да. Масала, 1978 шера Нохч-ГIалгIайчене 1977 шераца нийсдича дукхагIа декхад: бамцаделараш, шура, шурай продукци, маргIа хьесапера хIамаш, фуац, шекар, сахьаташ, холодильникаш, телевизораш, кхыдараш.

1976 шера июле КПСС Центральни Комитето СССР Министрий Советох соцам баьб. «Торговли дIахо дегIайоалаяра ду дезарий хьанъехьа». Цу тIа белгалдаьккхад, из денъа дегIадоаладеш толамаш даьхадале а, цига хIанз а кхоачамбоацараш хилар, уж дIадахача тIедолха хьаьале павенъаш болгалъаьд.

Цу хана денз Нохч-ГIалгIайчене белгалъера болх баьб торговле материально-технически база дегIайоалаяре. Цу юкъа болх бе йоладийтай дукха керда тикаш, столовеш, торговли общественни кхачанн кхьийола предприятеш. Грозне а республике а бахача наха эшараш тIатIа дукхагIа кхоачашдаргда бодача маьлъагIа баьекха белгалъера тIа хилар «Рыба», «Молоко», «Головные уборы», «Юный техник», «Богатырь», «Мебель», «Товары для дома» яха специализированни тикаши кхьийола торговли предприятеши хьоеллараш.

Белгалдаьккхa доагIа, лага хьа саина ерригача торговли организацеша тикай сеть шераьяра шоашта оттаяь хинна планаш кхоачашъяь хиналлаpе, керда хьайийлла тикаш вайцига дусагIа хинна хургхилар. Масала, «Грознефть» объединение УРС-о 88 процент мара кхоачашъяьяц из, хIаьта «Консервплодоовощ» яхача агропромышленно торговли объединене — 47 процент. и. кх. дI.

Торговле йоьцкий предприятеш хьалхе лаьрхIад республике, хIеттa цу гIуллакхо дакъа материально-технически база дикка чIоагIъергья, бахача нaxa гIуллакх дара культура лакхъергья. Республика столице хIонзале хьалхе йолаьй 330 балха моттиг йола Универмаг, 510 моттиг йола тIера дIахьайла рынок, мах беча моттигаша 1200 а 1150 а квадратни метр дIалоцаш йола ши универмаг.

Бахача нaxa цу гIуллакх тоадирга доьхача пачхьех цаI ба керда торговни предприятеш хьалъяр. Цу гIуллакха шортта кхоачамаш да хIанзале болх беш йолча тикай, столовей, ресторанай, кафей сете а. Къайле яц, цар балха къахьегамхой оагIора- [illegible]

эладеш, кхоадоагIача тIера ахчаш соцадеш йола, советски торговле за йиш йоаца моттигаш хIанз а нийслуш хилар. Бахача нaxa гIуллакх деча цу лоархIамеча сферера уж а кхьдоса а кхоачамбоацараш дIадахаро дикагIа диллача кердача лагIа тIа боакхаш айберебар торговлен общественни кхачанн [illegible].

Цу дакъе чIоагIа болх баьб республика халкъа тIахьожамхоша 1978 шера — республикански, городской, районни комитеташ цар активох дукха тохкамаш даьд розничн торговлен общественни кхачанн 800 гаргача предприяте. Тохкамий башхало фу хиннай аьлча, цига дакъа лоацаш хиннаб моттигерча Советий депутаташ, «Комсомольски прожектора» а профсоюзни организацей а активисташ.

Дукха нах юкъе а болаш баьча цу тохкамо йиш хилийтар бахача нaxa гIуллакх деча цу доакъошка дакъа толамаш белгалде а кхоачамбоацараш шаьра бIаргаго а. Гучадьлар, товарооборота бIарчча план кхоачашъьяьяц а. къаьст-къаьстача тикаши предприятешек планови задани кхоачаш ца яь хилар. Масала, Малгобекски районс 1978 шера IV квартале 103,5 процент кхоачашъяьй план, хIаьта цу цхьан хана планови задани лоархIаьяц цуи 37 предприяти. Цу тайпара сурт да Шалински, Сунженски, Наурски районашка а.

КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советех соцам тIа белгалдаьд самообслуживание бокъонагIа товараш дохкар, образецагIа, хьаькхагIа а даьча заказегIех автоматашка гIоле товараш дохкар, посылкаш кхухьийташ а розничн а товараш дохкар санна йола торговле прогрессивни формаш дIахо дегIайоалаяра тIадерзадаь гIуллакхаш. Ниийча специализированни тикашка дIахо дукхагIа чугулдеш дохка лаьрхIад баракъаш, нога гIирс, культурно-бытовой боахамеш гIуллакхашта лаьрхIа а кхыдола а товараш. Промышленни товараш цу тайпара дохкара белгалъера опыт Iоаьай вай республике. Дукха а дегIа лаьтт из гIуллакх продовольственни товараш дохкара. Цу тайпарча тикашкарча товарий ассортимент, цар чу самообслуживани хьтул тIехьагIа, кIезигу.

Из диспропорци дIаяккхара гIуллакха лоархIаме дакъа кхоач халкъа тIахьожамхошка. Уж хьежа база торговли сеть самообслуживание бокъонагIа товараш дохка лаьккхара задани кхоачашъяргa, хилакза яргйоаца товарий ассортимент тикашка хилара. Шоай тIахьожамашка кIаллаца деза торгашнаш бахашнеи товарашта централизовани фасовка яга. Цу тайпара цу халача балхах тикай болхлой мукъабахари товар эца боагIарашта дени дола гIуллакх тоадирх духьа.

ХIана а дукха кхоачамбоацараш да хIаре денна хоттош дола товараш доккхилга пIантIехьдаккхара дацьгье.

[illegible]

кхи хьоарах иь кхыйола хIамаш дукха юхь юкъе а йолийташ кхухьаш хилар, дукха ха йоьжих тиканашка уж хIамаш йоацаш, цуи бахьан да, керттерча дакъе, тиканашка маьхх шаьтъара графикаш кхоачаш ца еш хилар.

Бахача наха даха а доагIаш бехкаш дола хьоарах аь хIамаш дика ца хиларах. Къаьстта а эсала продукци арахеца Гудермесски, Малгобекски, Назрановски, №№ 3 а 4 а йолча Грозненски кхьекха заводаша. Хьаьча цу продукце 791,5 тоннах тохкам бича брак яьй 16,5 тонн.

Республика кхачан промышленноста министерства предприятешта Iоттар е йоагIа арахецача маьхка-булкай ассортимент къе хиларах а.

Денна хоттташ дола товараш кхоачам болаш ца хиларах бехке я республика кхьйола министерстваш а ведомстваш а. Нохч-ГIалгIай хьун боахама управление 200 эзар гаргача сома маьха тайп-тайпара халкъа эша товараш дIаденнадац торговли сете. Шуша баккхаш тIа ехка 5 эзар сома маьха ирыхаш дIакхачийтац медицински инструментий заводо. Ийдераша «дохьаонйла берий» списка тIа а «Консервплодоовощ» яха агрaрно-промышленно торговли объединени СССР 50 шу дизара цIерагIа химзавод, «Автоспецоборудование» яха завод. Нохч-ГIалгIай химзавод. дукха кхьяхаш.

Халкъа эша товараш хьадеча цар а кхача а предприятей халкъа тIахьожамаа группашеи постанеи цIаьхха а туьла ца долийташ шоай тIахьожама вIал лаца беза уж товараш арахецара болх. Уж товараш бахача наха лоаттадара планаш кхоачаш ца ярах жоп дара хьадеха деце.

Халахете а, аланна валаш, советски торговле правилаш телхаеш, вошта аьлча бахача нахага йийцад дохка дезаш дола товараш дIалечгъадеш. ийдераш цар соьмагIа мах боахаш, товараш кIезигагIа уззаш. ийдераш Iехабеш йола моттигаш хIалз а йолаш хилараха. Масала, «Гастроном» торга № 3 йолча тикава тохкам беча хана гучадаьннад, хийцада йоких езаш хилнача «Ласточка» яхача конфетий 80 килограмм, «Отборный» яхача коньяка 80 шуша, генерий даьтта 22 шуша, кийта кхьдола, 1300 сома маьха товараш дIалочгъадаь лаьтта хилар. Воаьъо йоаца уж хIамаш лелаьдерах тика заведующцена нов. Н. З. Умаевна строги выговор яьй, ноябрь бетта 100 процент премех ваьнкхав, шера йоагIа вознаграждени 50 процент лохъяьй.

Шалински райпо № 76 йолча тика заведующе дIа ца а йохкаш лочкъаь лоаттаьяь японски производстваш йола берий курташ, маIача наьха туфлеш, аиш, кхыдола товараш. Тохкам беча дийнахьа «Промтовары» яхача объединене № 7 йолча тика чу бокха хьоттабанза хиннаб польски производстваш бола 120 пар нога гIирс, хIаьта цу объединене № 54 йолча тика чу дIалочкъабаь латташ гучабаьннаб иззамо бола 380 пар нога гIирс. Цхьабанзда массанел а тIехбаьннаб ца доккхаш дIалочъадаь 15 эзар сома маьха товараш лоаттадаь «Погнос» яхача ОРС-а складе болхлой.

ГIалат валар дукха кхерам боацаш вла метерпдолаш да, цу тайпара дIалечгъадаь лаьтта товараш, кххера а, спекулянтий мара кхоачаш хинна хилар. Халкъа тIахьожамхоша чIоагIбе беза цу гIуллакхашта духьала лоаттабу къовсам, торговле болх тоабера кIезига новкъостал деррдинар халкъа тIахьожаминхоши шеррача общественностон каст-каста еш рейдаши проверкаши.

Торговле правилаш вогIча тайпара телхаелта — ийдераша эза доагIа товера юхадоагIа ахчеи дизза дIа ца луга — къаьстта чIоагIа даьрна да. Халкъа тIахьожама организаша дукхазанахьа баьча тIахьожамо хьахьехкад, кулга цIена боаца балхахой торговлерен общественни наха кийчбечарен хIана а цIенбанна дIабелаза хилар. Цу гIуллакха къаьстта гаьна баьннаб «Грознефть» НГДУ ОРС-а шаьлъычера бараш. «Маларш маларан алкоголизман духьала къовсам лоаттабара ду дезарий хьанъехьа» баь СССР Министрий Совета соцам телха а беш, ресторане санна мах IотIа а беттеш къарагъ дийтаь яхаза. Цу тайпара ехкай 760 шуша къарагъа, хIаьта чуукараш сомагIа дахьенад 1520 сом.

Наьха чотах рузгъа Iоаде гIертача мошенникаша ца хьоензеш килоизалаш малагIаш я: е доагIегIча боераме Iо ца доттташ дутаргда яий, е эцараш Iехабергболча тайпара оттадергда тарах, е кхыдар дергда. ХIаьта № 45 йолча столове производства заведующе Ю. Бухтияровс даьтуйга хьоначогва вай. Столовена фьяга тIоа яйцаб цо (35 килограмм), тIаккха цунах варенец а теха (по шеякайох — 10 шуиш) беххаб. На бахьан долаш Ю. П. Бухтиярова тешаж боярех бахкта дIаьчехай (РСФСР КЗОТ-а 25 статья). хIаьта столове заведующена Ф. Н. Глебовина строги выговор ейнай.

Советски торговле правилаш телхааш йола дукха моттигаш гучаьхай халкъа тIахьожамхоша «Гастроном» торга, «Горпищеторга», «Горплодоовощторга» тикашкара Нохч-ГIалгIай респотребсоюза системера.

Практически хьахьежачох, торговлен общественни кхачанн предприятей балха тIара кхоачамбоацараш дIадоххаргa геттара мала лел, цхьаволча дамъа из бохк тIабуж шоай бокъонехи полномочени беза пайда ца эцаш йолча халкъа тIахьожама группаши посташи.

Уж доккхийи белгалдаккхаме декхараш кхоачашдера халкъа тIахьожама городскойи районни комитеташа торговлен бытовой гIуллакхаш дуи штате йоаца отделаш гIуллакхах кхетаси принципиальнни болча вахаца чIоагIъянза, цар балхе планаш хьадда вIаштIехьъяланза яргьяц. Цо йиш хулийтаргья хан-хана хьеи дикагIен тохкамаш де, хIаьта керттердар — царех чIоагIа пайда баргба.

А. ГАДАБОРШЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета председателан заместитель.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Марыйски областерча «Каракумский канал» яхача совхоза болхлой боамби дика хьувкъабеш мастераш ба. Совхоза планах соагIа 2400 тонн боамби дIабеннаб цар.

Укх деношка лаьтта леладераш массанахьа ерабеьнаб боамби дIабе (сурта тIа). Пятилетка дуьаагIча шера цар лаьрхIад плана 11.900 тонн йолча 14 эзар тонн «кIай доашув» дахка.

А. САПАРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

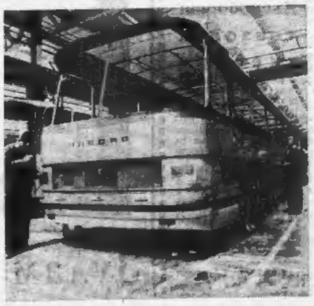

БОЛГАРИ. «Чавдар» яхача Ботевградски автобусни завода цехе арахеца йолаьй «Чавдар-5» яха кердача моделагIа йола автобусаш. Из машен шийла хьалхагIа хиннарел дикагIа я. Из сихагIа лелаш я, дуи паргIатача салона чу 33 пассажир хул, тIехлахьара а хоза я из.

Завода перспективни планагIа СЭВ членаш долча мехкашкарча цу тайпарча предприятешцара кооперации дегIайоалае лерI, масала, СССР-ча Камски автомобильни заводаца.

Софии Пресс — ТАСС сурт.

Кердабаьккха тоабаь мохк

Соахка Наместоверча «Тесла» яхача дуьнаш хьалха болх бе йолаеначa заводо арахийцай 600 миллион крон мах бола 30 счетно-вычислительни машен. Из чIоагIа хьаькъал долаш машен я, цхьан секунде цо кхоачашъю 240 эзар операци.

Цу электронно-вычислительни машено новкъостал ду промышленни а юрта боахама а производствана кулгалде, учет кийса лелае, плана корректировка е. Практике из да, масала, В. И. Ленина цIерагIча пльзенски машенашъеча комбината складской боахаме цунах пайда эцача хана хIана укх сахьате склада йолаш я е яц из е вож запасной оттал, из малагIча моттиге улл, аьлча оттадаьча хаттара кхи секунд ялалехьа жоп лу цо.

Чехословаки санна дегIабенача мехка, цуи яр санна промышленни потенциал, йоккха говзал йола специалисташ а болча моттига из сел чIоагIа тамаш а яц аьлча хеталу. ХIаьта а тамаш я. Из завод хьалтъай Оравe — цхьан хана геттара къе, цхьаккха хIаманца дакъа доацаш хиннача Словаке районе, бакъдар аьлча, бIарчча из край ше а хиннай тIехьайса. Доккхал де дезаш хIама да уж чоалхане машенаш хьаьраш завода йоккха говзал йолча специалисташца цхьана Словацки Iилмай академе Iилмахой хилар, предприята болх бераш словацки инженераш, техникаш, болхлой хилар. Цу тайпара хIамаш хила йиш йолаш дацар буржуазни республика хьалашка.

Цу хаьара Словаки мишта хиннай ховргда Штефан Маршала — Мерина яхачарча тиача. социалистически къахьегама Турпала дувцачунга ладийгIача.

— Къели моцалш цIаьнкха а дIайоалаш яцар тха дезалера, — дагалуьац цо дIаяха ханаш. — Тхо деррига берaш (ялх саг вар тхо) цхьатаррарча хьалашка хьалкхийна а Iомаденна а да. Когаш даккхалца кхвас шийца кхай тIа кхийлад тхо, сабелтало яьлча денз сайрийна боад къоалабаллалца помещика чулатташ ше болх беш хиннача кхай тIа. КIеззига хьалкхийча тхоаш лийннад тхо моллагIа бола а болх лаьа гIерташ, цу хана бераш тедаш хиника вевгташ цIагIа чуддена а дезала новкъостал де гIерташ. Школа-м вIаьна хьоахае эзаш а яцар. Да массахана кхар но сецца болх бе моттиг йоацаш хулар. Ийтта каст-каста моцал Iуьша езаш хулар тIа дезал.

Штефана да е деша а е яздe а хоаш хиннавац, бакъда, цуна дика хоеш хиннад бакъдар малагIча оагIорахьа да. Хьабе болх боацаш нах бисара бIаьхийчар тIалоттадеча Iазала духьала болхлоша статкаши демонстрацеши еш хиннай. Забастовкаш ераша юкъе хулаш хиннав Маршал а цуи бераш а. Цудухьа тамаш а яц уж масса хана полице бIарг тIалаьттабеш хинна хилар.

Штефан Маршала дезала вахар, берригача мехка вахар а санна хувцаденнад Советски Эсмаро Чехословаки мукъальяккхачул тIехьагIа, 1948 шера февpале буржуазни реакцеа къахьегамхой котьбаьккхачул тIехьагIа. Къаьстта доккхий хувцамаш хиннад Словаке. Аграрни мохк а чешски буржуазена къахьегаш дарегIа болх бу нах болаш хинна из цхьатара бохьоенан йола, дегIаяна промышленности юрта боахами бола социалистически республика хинна дIаеттай. Ераш я къаьнара вахар хьахьокхаш йола массехк цифра. 1937 шера ерригача Чехословаке промышленни производства боарамах 7 процент мара кхоачаш хиннабац Словакега. Дунен шин тIема юкъерча хана хьабе болх лахара эмиграци дIабахнв 220 эзар саг. Къахьегамхой дезал массе хана къен фуннагIа даь а ца бое гIерташ баьхаб.

ХIанз таханарча доага хьожаргда вай. Социализм йаьъеш латтача 30 шера Словаке хьахиннай 300 гаргга керда промышленни предприяти. Промышленни производства боарам 20-зза соагIа лакхбеннаб. Цу юкъа промышленноста болх беш бола болхлой гIуллакхера ванзи дизза гаргга дукхагIа хиннаб. ВIарччача паччахьалкхен боараме промышленни производстве Словаке лоацаш дола дакъа хIанз 30 процент да.

Доккхий толамаш даьхад юрта боахаме а. ДIадахача 30 шера юртбоахама производства боарам Словаке шозза соагIа лакхбеннаб. Юрта боахама модернизаци ярои цуи болхлой пайдаш дегIадаккхари торо хилийтай городашки юртаи юкъера лоархIаме йола башхалонаш дIаяха.

Боарам боацаш дегIаденад халкъа вахара-хьал. Словацки дезале моллагIа хилинза яргйоаца хIама санна лоархIаш я радиоприемник, телевизор, холодильник, барзкъаш дутта машен. Дукхача дезалий автомашенаш я. Словаке хьалтъяьй миллион гаргга хоза хийтъаь керда квартира. Из да республике бахача нахах хIара пхелагIа волча сагага керда квартира кхаьчай яьлча. Доккхий толамаш даьхад просвещене, Iилма, уьнагIено лорахе дакъе а.

Чешски Словацки социалистически республикай социально-экономически боарамаш вIаши гаргга оаьро чехословацки хьалашка торо хилийтай къаман доли ленински хьисапе кхоастадар хьахьокхаш дола ЧССР федеративни устройства хьакъехьара 1968 шера ноябре тIаийца закон кхоачашдайта. ДегIальхкача чешски областел ахбIаь шера тIехьа йиса хинна Словаки хIанз 4—5 шера мара йисац.

...«Тесла» яхача завода директора Мецко Юлиуса оал Наместове баьхкача журналисташа: «Ма яздела Орава — ер цхьа хьен бешаIуйи хьу тедераши лийнна мохк ба, къеи халон Iийна мохк ба. Из-м дIадаьннад кхы юха доагIаргдоацаш. Тахан укказа, ерригача Словаке а санна, хIанзара промышленни юртбоахамен предприятеш я, цига болх беш словацки специалисташ а болаш, хIаьта къахьегамхой вахаре торо дика Iалашъяь я».

Бакъда, хIанз уж моттигаш йовзаргйоацаш хувцаеннай. Уккхазe, ЧССР массе моттигашка санна, хIама хьакхолаш хьинаре къахьег. Из тахане хIама хиннад, ерригача Словаке санна Ораве а, социализма хьалашка. Чехословаке Коммунистически парте ленински къаман политика баьхаш долаш. ХIаьта из дагадоагIаш хила а деза.

Т. МАРТЫНОВА. (ТАСС).

№ 7 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитаци отдела «Агитатора блокнота» аргIанара, вовхIагIа номер дIайолалу «22 апреле — В. И. Ленин ваь 109 шу дуз» яхача рубрикаца. Цунга кIал я «В. И. Ленина социалистически яхьах» яха исторически Iилмай кандидата Н. Гудько статья.

Вай мехка эттара хьалхара коммунистически субботник хиннача хана денз 60 шу дизад. В. И. Ленин ваьча дийнахьа хургдолча «Шеча поаттденна» хетаь укхаза ениай «Дерригаш а, цаI санна, коммунистически субботнике гIоргда вай» яха редакцеи статья. Цул соагIа, йолаш я из болам мехка мишта дегIаухаш ба хьагойта цифрайи фактайи подборка а.

«ЛоархIаме детал» яхача разделе ниттa йолаш я кхьйола материалаш а. Укх апрель беттарча кхоалагIча кIирандийнахьа эттара хьалха белгалдоаккхаргда советски Iилман Ди. Цу детана хетаь я КПСС обкома Iилман деша заведенейи отдела заведующе Р. Тимошенко статья. Цу тIа дуьц Iилма вай мехка а республике а дегIадарах, коммунизм хьалъяеча советски Iилмалоша лаьцa дакъах.

«Специалиста хьехамаш» яхача рубрикана кIал я «Лаьха ошарле йолаш пайда эца бIаьстан балхаш деча техникaх» яха республика юртбоахама министра заместителя Ю. Сухорукова статья.

Дунен халкъашта юкъерча темана хетаь я Г. Васильевс яьъь «Берий ираз бахьан долаш» яха статья.

Блокнота тIа я кхьйола материалаш а.

Кердадараш

Къонабараш говзалах кхебара

Ший дега безабеена болх караберазабаргахьа хьалхара гӀа бовккхаш, ший говзал деГӀаккхуьла гӀерташ волча къоначá сага боккха мах болаш хӀама да говзалах кхийна болча боккхагӀчар цунна хандацахьа новкъостал дар, цунна карагӀдьинар а цун гӀалат а белгал а доаккхаш, из нийсача некъа тӀа ваккхар. Производстве къахьегӀача категрехоша доттагӀачул дукхагӀа деце кӀеанагӀа доацаш, из доагӀа творчески балхах ма Ӏоалаш бараш а.

Республика къоначá литераторий профессиональни говзал Ӏаьрга тӀадерзадаь «Творчески кагирхошца беча балха хьакъехьа» баьча КПСС ЦК сопамо дӀа ма дехха ходамболлаш дола гӀулакхаш чаккхдоах Нохч - ГӀалгӀайчен Йоазонхой Союзо. Укхаза дукхача хана дена Йолаш я къоначá литераторашца болх бара совет, хан-ханнахьа чаккхйоах къонабарий совещанеш, семинараш.

Иштта, самарденахьа а республика Йоазонхой Союзе хилар къоначá литераторий аргӀанара совещани. Цига гулбеннабар коллективни сборникашка шоай произведенеш непайнйита а цхьацацхьа къаьст - къаьста книжкаш арахийца а бола поэташи Йоазонхойи. Совещани хьакхаш цун довзъонхошта хьалхашка латте декхараш белгалдеш къамаьл дир Нохч - ГӀалгӀайчен халкъа поэтессас, республика Йоазонхой Союза правлене председатела Р. Ахматовас.

Цул тӀехьагӀа нохчий, гӀалгӀай эрсий меттала яздеш бола къона поэташ, йоазонхой шо-шоай секцешка бекъа а бенна болх беш хилар. Цига хьадда къамаьл хилар къонача произведенеш художественни говзалах а идейно - политически чулоацамах а лаьца. Секцей балха кулгалдеш бар Нохч-ГӀалгӀайчен халкъа йоазонхо А. Айдамиров, йоазонхой М. Мусаев, М.-С. Плиев, С. Чахкиев, Ш. Арсанукаев, Г. Гагиев, Н. Музаев.

М. САЛМАНОВ.

МИЛИЦЕ КЪОНАЧА ДОТТАГӀИЙ СЛЕТ

Н. К. Крупске цӀерагӀча культура Двореце хилар «Милице къона доттагӀий» яхача отряда сбор. Цига баьхкабар Грозненски машиннаьхьа отделенерча участкови милицена тӀачӀоагӀаьча школашцара дружинникаш.

Машиннаькъа милице штаба начальникага, майорага И. И. Берестовскега дружиней командирашка дӀаделар рапорт, дийцар общественни порядок лораеш шоаш милицена деш доача гӀонах лаьца.

Цул тӀехьагӀа гулбенначарна хьалхашка къамаьлаш дир кхелетарий гӀулакхашта Йолча инспектора Г. С. Трегубовас, милице ветерана, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тӀема доакъошхочо А. С. Арзиценнос, Вухенвальда тутмакх хиннача Л. И. Царицынско. Цар дийцар кхелетарий гӀулакхех, тӀема цӀерех, общественни порядок лораеш милице балхахоша хьегача къах, кхыча дукхача милице дикача гӀулакхех лаьца.

Хьалхашта а диннагӀа болча дружинникашта а совгӀаташ делар.

Слет чаккхйоалаш Двореца хьалхашкарча майда тӀа дружиннай хьажар хилар.

С. ВОРОНИН,
тӀема ветеран.

Зулам бекхам боацаш дисац

СССР кӀера граждении социалистически доалахье лорас, из ихоми хьурмати ца деш лалаечарца къовсам лоаттаба декхарийла вз эьна дӀаяздаьд вай конституцешка. ХӀаьта, лакха коммунистически сакхстем бола вай дукхаа а дуккагӀа бола пах цу гӀулакха законо дӀадеххача тайпара Йоакхо еш а ба.

Бакъда, нийслуш ба вайна юнье шоашта эшар общественара дезза дӀадийха ца Ӏеш, паччахьалкхен рузнъана тӀаиккувдаш, Ӏаьдала кхса кулг ухийташ бараш а.

Цу тайпарча зуламаш дечарца тӀагӀертта къовсам лоаттабу административни органаша. Цу даькъе дикка болх беш Заводской районен халкъа суд а.

Иштта, Грозненски автокомбината шофер-экспедитор Тасуев Лема Алаудинович машиннаькъа Грозный станце товарни двора приемосдатчица Бекоева Людмила Александровнаи. шоайла барта а баха. Урицке цӀерагӀча Ростовски производственно-мебельни объединене «Промтовары» яхача Грозненски розничнай объединене цӀерагӀа хьаяйта 1728 сом мах бола итт шкаф лочкъаьй, накладной тӀа даьча гӀалатах шоашта болча аттонна пайда а эцаш: хӀаьта хьакхаьча товар бокъонца мах да хойташ доаа кхыдола каьхаташ юкъеро дӀадаьхад.

Бакъда, судо из гӀулакх долчча тайпара тахка а техна пабахта чубаххна ха текар ципнена а.

Даьшкара, ноапошкара доал доацаш, тӀахьожам боцаш кхелетараш шоай лоӀамагӀа битача ужх хорцахьарча, зуламеча вахара новкъа бела тарлу.

ДӀадахача шера апрель бетта Заводской районни судо бехктокхаме ээар мах бета учреждене шкара лечкъаеш массехкаьза хӀамаш кхихьа бола 1961—1962 шерашка баь Калиниченко Александр Львович, Агаев Ислам Киримович, Позмогов Владимир Сергеевич, Андрюшенко Федор Павлович.

Шоай лоӀамагӀа бита лийннача А. Л. Калиниченкос, И. К. Агаевее 1977 шера 7 ноябре Краснодарски крал Ярославски станицерча Мостовски райпо № 7 йолча хозмага хорах чу а баьнна хӀамаш йихьай.

Цул тӀехьагӀа Грозне юха цӀа а баьхка, дӀахо зуламаш де болабеннабаб уж. Лакхе вийнача шиннв, шоашта В. С. Позмогов а волаш, 11 ноябре «Старогрознефть» НГДУ ОРС-а № 1 йолча ларека чура хӀамаш йихьай. Дагь де даьлча, вирьо цхьана а волаш «Погнос» ОРС-а № 7 йолча тика хьалхашкара книга дохадаь чу а баьнна, 2881 сома маьла товараш дихьад цар. Адкха цу цхьан бетта кхы цӀаьхха а къоал де вӀаштӀехьдаьннад цар. 25 ноябре цар хержар яр Горпромторга «Счастье» яха тика. Ӏуйрейна дагь сакьат даьннача хана, Позмогова мӀарга теха низгаш доха а даь, цу чура 2369 сома маьха хӀамаш йихьай шоаш на лувцаш бисарах чӀоагӀа бӀубеннен хьаьр баьнних хьувзача къуша.

Бакъда, бекхам боацаш дисанзар цар даь зуламаш. Эттара тӀехьа, милиц тӀа а кхаьча, судамаш йир массавена а. ХӀаьта цар Ӏаьдала даь зе юхаметтаоттадир даьйнзалой чотах.

Алхха дӀадахача 1978 шера Заводской районе судисполнителашна паччахьалкхени общественнии организацешта къоалаш, растраташ, кхыдола зуламаш дарах хинна 11884 сом зе юхаметтаоттадайтад бехие бериӀ чотах.

КӀеанга нъахьега дезаш хилац тха алименташ тела декхарийла бараш хьалехаш, тӀехиха царгара доагӀар берашна хан-хиннахьа дӀакхоачийтилга Ӏалашдеш.

Ше къаьстача дезала дукхача хана, ма-дарра аьлча 29 бетта, алименташ дӀа ца дохьийташ лийнна Нестеров Анатолий Александрович уголовни бехктокхаме [illegible].

ХӀаьта Величко Сергей Яковлевич 28 бетта болх ца беш хиннав, цу юкъа ший хьалха хиннача сесагаца долча шин бера вӀалла йоакхо а ца еш Ӏеш вер. Вайна халахете а, шоай берех «удаш лела» дай нийслуш ба.

Вай законаш гуманни а къахетаме а да, бакъда, хоза дувцарах саг дӀакхета ца туганн хилча, общественни дукхалара зуламе дийъ буташ ца хилча гӀулакх суде ца кхаьчача а бекхе волчоа бекхам ца бича а балац.

М. ФЕДЯНИН,
Заводской районе халкъа суда вонккагӀиоли исполнитель.

МОСКВА. Столица малхбузехьа, хьун нарка воне хьалъеш латт Кригсоюзни кардиологически центр. Из керда медицински комплекс хьалъю коммунистически субботние даьнхача ахчах. ХӀанз перттера клинически корпус хьаьъеча монтажни балхаш дав даьнпад, кхыча зданешта монтаж еш латт.

СУРТА ТӀА: кардиологически центра [illegible] корпус.

В. ЕГОРОВИ, А. СТУЖИНИИ сурташ. ТАСС фотохроника.

Тиьахь шу да Магомедов Суьйаи Раджапович лоралла болх бу. Цу хана денц дуккача наькха могашал тоеьай цо. ХӀанз Суьйаьа болх бу республиканска туберкулезни больнице, цига тӀа баьхача наькха дилеш йоалхаш, бокъонца йола диагноз оттаеш. Из Ӏалаьмате бехктокхаме гӀулакх да, хӀана аьлча из диагноз нийса оттаргӀа хьежжа мара пайдане хургдац деш дола дарба а.

Из ший декхар дика доаза а доваш, хьанаре къахьегаш хьавоагӀа Суьйан Раджапович.

СУРТА ТӀА: Магомедов Суьйан.

Я. ЦУКВА сурт.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

Марксизм - ленинизма классикий дийи декхаргдола балхаш, партен Советски паччахьалкхени документаш, СССР а союзни республикий а Конституцеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлаш статьяш — из ба вайх хӀаране общества дегӀаахара законаш советски халкъо лоаттабаьча революционни къовсама исторех кӀоаргга довза торо хулийтача знаней хьаст.

ХӀаьта мел вlaшш ю советски литературо книжкаш дешарий уйлашта, миитта урауттаду цо вай заманхой дегаш вай мехка коммунизм хьелъеча керда толамаш дахара. Цул совгӀа, тахан вай дешача вай ваьарахи гӀулакхех долча книжкаша кхоана. вайна тӀехьарча неахалашта дувцаргда цецвоакхаш йолча вай хамах, вайна карагӀдувлача турпалча гӀулакхех.

Цулукъа боаккача лоархӀаме да хӀара сага книжка дезадалийтар. Из кхета а деш, чӀоагӀа терлам тӀабохийт оаха литературана пропаганда яра. Тха центральни библиотечни системана чуйоагӀача хӀара библиотека шин-шин торонаш я къахьегамхошта кхетам луча чӀоагӀа гӀо деча произведенешта пропаганда яра а книжкаш дешарий тайп-тайпарча группашта юкъе болх бара а.

Литературана пропаганда яра болх идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам баларна цхьана тардергдолаш комплексни хьисапе бу оаха. книжкаш дешарий хӀара группа башхалонаш терлах а еш, хӀаьта, иштта, книжкана пропаганда яра балха формаш хулаш эрга а йоахаш.

Тха районерча библиотекараша нийса кхетаду шоай декхараш. Царна хов уж дукхача къамий творчество чулоацача советски литература дикагӀа йолча произведеней чулоацам тхоай библиотекашка ухача дешарех хӀараненa хӀабоазийтарах латташ хилар. Къаьстта терлам тӀабохийт оаха «ЗӀамига латта», «Юхадийдалар», «Целина» яхача новкъоста Л. И. Брежнева книжкашта шерра пропаганда яра, уж творчески Ӏомадайтара.

Шийна дагадоагӀараш дувцаш новкъоста Л. И. Брежнева къамга. Ӏалеьмате чӀоагӀа наькха дегашка чудухаргдолаш дувц ЗӀамигача латта эпизодех. кӀоарга гучадоах советски сага патриотизма идейни нравственни овлаш.

Новкъоста Л. И. Брежнева книжкаш ара ма даьллинге а хьайир библиотекараша шоай библиотекашка книжкай иллюстрированни выставкаш «Юхадий[illegible] оагӀош». Книжкаша, газеташа, фотографешa, сурташа гӀо дир книжкаш дешарашта мел къахьийга, мел хало лайна яьккхар советски халка котало, тӀом сецачул тӀехьагӀарча 34 шера хьабеначa новкъа мехка мел хӀамаш карагӀдьинад кхетадара.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча чӀоагӀа гӀо ду района библиотекашка тӀехьа-тӀехьа дукхагӀа еш йолча литературин сайренаша. тӀемен къахьегамен ветеранашцарча вӀашагӀкхетараша. Уж гӀулакхаш чакхдоахаш дикагӀа пайда [illegible] гӀерт библиотекараш фотографеш, документаш, «Коммунистах йола повесть», «ПаргӀатон салтий», «Турпал город Новороссийск», «Машара хала наькъаш» яхача а кхыча а кинофильмай кадраш санна йолча пропаганда эмоциональни средствех. Цa чулоацам кӀоарга болаш а наькха тергам дикагӀа тӀеозаш а хулийт уж.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара библиотекаш декхарийла я краеведчески, библиографически, хӀаьта иштта справочно-информационни болх дикка тоабе. Тха керттерча декхарех цаӀ да рекомендацни библиографин тоаль эргашкхар. краеведческий библиографически материалаш дукхагӀа арахецар, цу материалашта дикаш пропаганда яр, цар дикал лакхъяр. ТӀагӀертта чакхдаха деза книжкаш дешараш дилла а рекомендацешш библиографически пособеши кхетташ библиотеке ахийтара, цар дешаро культура лакхъяра тӀадерзадаь гӀулакхаш.

Литературана пропаганда яра гӀулакх цхьайолча моттигашка дувзац партийни, советски, комсомольски организацеша кхоачашдеча хьаьдача декхарашца, къахьегама коллективай социально-экономически дегӀаахара планашца. Массанахьа а бац библиотекараш шоай библиотекашкара книжкаш дешарий хьашташ довза гӀерташ а эшшача хана царна актуальни литература могаде хоаш а.

Цхьаза мероприятеш чакхйоахаш оӀчеташ уттаеши, цифраш сов а яьле. шоаш болх мел беча хана дагалоттаве везаш вола книжкаш дешар вицлу цхьаболча балхахошта. Из гӀалат ца дара, наькха хьашташ, цар дӀадекараш, уйлаш йовзаш а терахьеш а хила беза библиотекараш, дакш кердаяха еза балха формаш методаш.

Тха шу хьалха тӀанийцар КПСС ЦК къахьегамхошта коммунистически кхетам баларей Ӏилма-технически прогрессеи даькъера библиотекай лоархӀам лакхберах бола сецам. Цу юкъа дукха балхаш даьд. Цхьобакъда, вахар цхьан метте хича латт. Къахьегама сага, коммунизм хьалъечуя дакш йоакхо яр, книжкаш дешараша хӀара денна гӀо дар — цунах латт тахан библиотекай балха керттера декхар.

М. ТАРАМОВА,
Надтеречни района централизованни библиотечни системa директор.

Спорта хоамаш

Дунен кубок яккхара

Дукха ха йоацаш США-гӀа Толидо яхача городе цу мехка вӀашагӀтеха команда вӀашта шоссе [illegible] а ю. ший лоӀамагӀа вӀалтохаргатӀа латара Дунен кубок яьккхар СССР вӀашагӀтехача командо. Цу лоархӀамеча вӀашагӀкхетарашка толамца дакъа лоацаш хилар вай республикера спорта дунен халкъашта юкъерча класса мастер Орцуев Хьасан. Мехка толашагӀйолча атлетий юкъарча толама шоза котваьннача Хьасана дикка дакъа юкъедиххьар.

Дунен Кубок лькххачул тӀехьагӀа СССР а США а командаша шоайла кхоалагӀа вӀашагӀкхийттар Калифорне штатерча Апахайм яхача городе. Из вӀашагӀкхетар а счет 7:3 а йолаш вай командо толаш чакхдаьлар. Цу вӀашагӀкхетаре а кийна духьала лаьтта американски атлет эшаваьча Хь. Орцуева ший командана цхьа очко яьккхар.

С. ЦАРЧИЕВ.

●

Укх шера — духхьашха

Керда сезон хьаллара хетаь Петропавловски шоссе тӀа ахьаш чакхйоахаш хилар Нохч-ГӀалгӀайчен велосипедисташ. Цу яхьаша вӀашагӀтехавар «Труд», «Спартак», «Динамо», «Урожай», «Трудовые резервы» обществашкара 70 саг.

Эттара йӀаькагӀча — 92 километр йолча дистанце котваьар динамовец С. Фисюк, хӀаьта 25 километр йолча дистанце — цунца цхьан обществера вола В. Казанков.

ХӀанз республика толашагӀйола велосипедисташ кхетта Пятигорске хургйолча РСФСР чемпионатага кийчлуш ба.

С. ДИКАЕВ.

ФЕ ХИЛА

ТӀеххьарча хана республике каст - каста лежкъаеш паччахьалкхени наьха доалахьареи автомашинаш кхувлаш моттигаш нийслу. Из общественна зуламе хӀама да, хӀана аьлча уж лежкъеараш дукхагӀча хана юрта бохабу малар мелла, е машен лалла хоъш боацаш пах боландаь.

Машен лелкъаьль йигачоа законагӀа доаӀаш дола тӀаӀазар ду. Небахта чувалла шерага кхаччалца ха тох е 100 сомага кхаччалца штраф тох.

Грозн ерча цхьайолча предприятей кулгалхоша лерттӀа тӀахьожам лоаттабац шоай территорешка транспорт лораяра. Водителаша машенаш шоай хоашна чукхувл, салоӀаш болча хана шоай дезаташ тӀа а хувшабеш машенаца городал эрахьара са къерда ух.

Цу тайпара автотранспорта лерттӀа доал ца дерех лархӀа йоагӀа «Чечингколхозстрой» объединене АТХ, Старогрозненски УТТ, «Чечингкоопгранс» автобаза, «ЧИВС» Грозненски автобаза, кхыраш.

Эттара дукхагӀа наькъашка хула зуламаш машенаш сиха лелар бахьан долаш хул. Шалински району бухгалтера Оздамиров Ӏарбе Ростов — Баку яхача новкъа «Жигули» яхача ший автомобилаца водаш бокъонагӀа йоагӀачул сихагӀа из лаллар дуькъалйоагӀача мукъ кхуххьача автомашене тӀатехай ший машен. Водитель а машена тӀа ваьгӀа пассажир а кхерамлен тӀехкараш дӀа ца дохаш хиннаб, уж лоаа а баь больнице бихьаб.

Иштта авари яьй «Восход» яхача мотоцикла водитела Кастаров Лом-Ӏивлас юрта йистте гӀолла бодача новкъа водаш мотоцикл тӀекӀаргӀа а кхесса. ЧӀоагӀа лоза а ваь водитель больнице вихьав, хӀаьта пассажир вейнав.

ПхоргӀа боагӀача наькъагӀа тӀехвоалаш лора ца валар бахьан долаш яхача машена ший ВАЗ-2103 яха автомашен тӀатехай Куржиев Чингиз-Хана. Цу аваре 5 саг лозаваь.

ДӀадахача кӀирагӀа (5—11 апреле) республике 48 авари хиннай, 5 саг веннав, 27 саг лозавеннав.

НГӀАССР МВД ГАИ.

Дукха нах гулбеш

Сар-сарахьа трамвайно-троллейбусни управлене клуба корех хьахозаш хул доаха иллеш, лекха музыка. Репетици еш йола художественни самодеятельноста кружок я из. Цунна чувоагӀа 18 саг. Уж ба управленера водителаш, слесараш, сварщикаш, кхыбола болхлой.

1956 шера дена укхаза худрук волаш болх беш ва Горбатенко Валентин Евгеньевич. Цу хана дена цуккхача пахa дакъа лаьцад цу клуберча самодеятельносте. Цу дукха хийла дагавох царна шоай хинна худрук, шоай хьамсара клуб. Цхьан хана укхазарча самодеятельносте дакъа лоацаш хинна трамвай водитель Мичурова Валентина хӀанз Саранскерча паччахьалкхен филармоне солистка йолаш болх беш я. Боккхача безамца дагаух цунна ший эггара хьалхара искусствоца бувзалуш бола кийсъ дӀаболабенна клуб, город Грозный.

Клуба самодеятельность каст-каста хул районашка, юрта бовхамашка, производственни предприятешка, грозненски бӀухой гарнизоне концерташ луш. Иштта, дукха ха йоацаш уж хилар Сурхотӏа, Экажкъонгий-Юрта, Ахриев ГӀапура цӀерагӀча «Электроинструмент» завода болхлой болча, Шаьла районерча «Джалка» совхозе, коа тӀара оалхазараш лелалеча «Ермоловский» совхозе, бӀухой болча, кхыча дукхача моттигашка. Боккхача безамца массанахьа тӀа а эц уж. ХӀанз МагӀалбикен Сунженски районашкара къахьегамхой болча баха кийчлуш ба самодеятельни артисташ.

М. ГАДАЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 апрель
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — ӀуйрАнара гимнастика.
9.05 — «АБВГДейка».
9.35 — «[illegible]». Телевизионни художественни фильм. 6-гӀа серий.
10.45 — «Шоана, дай - нанойй!».
11.15 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.40 — «ДикагӀа дола говорах — дукхагӀа».
12.10 — «Музейни выставкаш [illegible]».
12.40 — Хоккея [illegible]. ДӀаьлош вар — СССР спорта заслуженни мастер, комментатор Е. Майоров.
12.50 — «Москвичка». Телевизионни клуб.
14.05 — «Могашалле». Ӏилма-популярни программа.
14.30 — Вертийта. «Петька космосе ваъ» яха телевизионно художественни фильм.
15.55 — «Ӏилма вахар».
16.25 — «Спортлото» тираж.
16.40 — «Тха обозрение». ДӀакху политически обозревателa Ю. А. Летунов.
17.00 — Мультфильм.
17.35 — «СалаӀад». Халкъа пхоалама телевизионни программай 3-гӀа дунен халкъашта юкъера фестиваль. Иран.
18.05 — «ВӀоргагуш дар — [illegible] дар».
19.05 — Илли оал Л. Иванова Б. Карпова (Болгари).
19.45 — «Иштта дӀабоалабора легенда». Художественни фильм.
21.00 — «Хаъ».
21.30 — Хоккей йола дунен чемпионат. СССР — Польша. В. И. Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. Йиститвалча — журдаларо.

II ПРОГРАММА

10.00 — Киннопрограмма.
10.40 — «Хьалхара [illegible]». Киноера передача.
11.10 — «Эрсий матт».
11.45 — «Шахматно школа».
12.15 — «Вай бепа».
12.45 — «НАТО: [illegible]». Автор — А. Петров.
13.25 — Хоккея йола дунен чемпионат. ЧССР — Финлянди.
16.00 — Прочальского Радио [illegible] концерт.
16.45 — «[illegible]». Телевизионни фильм. 3-гӀа серий. (Польша).
18.00 — Кхоана — Советски Ӏилма дa. КПСС обкома Ӏилман дешара заведенешйи отдела заведующий Р. И. Тимошенко къамаьл.
19.10 — «Са Дай-мехка салте».
19.30 — Хоккей йола дунен чемпионат. Канада — США. ЦСКА спорта Дворецера передача. Перерывах — «[illegible], берашI» яха передача.

21.00 — ТелевизионнИ документальни фильмай программа.
21.40 — «Аракъа [illegible]». Телевизионни художественни фильм. (Болгари).

15 апрель
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — «Зарядка а дӀаоттаӀ».
9.05 — Операшкара арели дӀалоле РСФСР заслуженни артистос И. Федорос. Ленинградера передача.
9.30 — «Гургал бетта сакьат».
10.00 — «Советски Соьна гӀулакх дош вай».
11.00 — Фильм болча хьолашагӀа. «Доьно гӀаш» яха художественни фильм. (ГДР).
12.30 — «Юртара сакьат». Передача дакъа лоацаш ю Украина Коммунистически парте Крымски обкома хьалхара секретарь В. С. Макаренко.
13.30 — «Музыкально киоск».
14.00 — «Тахан — советски Ӏилма дов».
14.45 — «Шун [illegible]». Музыкальни программа.
15.30 — «Личный вариант» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
16.00 — Мультфильм.
16.40 — «Дунен [illegible] панорама».
16.55 — Хоккея йола дунен чемпионат. ФРГ — СССР.
19.30 — «Илли - 79».
20.00 — «Кинопаьбарой клуб».
21.00 — «Хаъ».
21.35 — Хоккея йола дунен чемпионат. Канада — ЧССР.

II ПРОГРАММА

10.00 — «Буратино выстовка».
10.30 — Советски Ӏилма доппа латтаьча документальни фильмай программа.
11.20 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.50 — Хьайбий дунен чу.
12.05 — «Къонача зритела театр». И. Зимнова. «А. Муратова чӀоагӀа чаккхийе вахар» яха телевизионни спектакль.
14.45 — «Шоана, дай - нанойй!».
15.15 — «[illegible]». Телевизионни художественни фильм. 4-гӀа 5-гӀа серий.
18.00 — «СалаӀад». Халкъа пхоалама телевизионни программай 3-гӀа дунен халкъашта юкъера фестиваль. Иран.
18.45 — «Чарльз Спенсер Чаплин». Вахара оагӀонаш. (Ваь 90 шу дизарга).
20.00 — «Йийса даьгъаьла хийла шун, бераш!».
20.15 — «Могашалле». Ӏилма - популярни программа.
21.00 — И. Брамс. Концерт.
21.40 — «Цхьа вахар [illegible] да». Художественни фильм.

РАДИО

14 апрель

6.40 — «Ж[illegible]» (нохчий метталa).
6.55 — Ажидаш (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонахъ» яха радиожурнал (эрсий меттала).
10.20 — Сатирически радиожурнал (нохчий меттала).
11.00 — Илли оал Пугачева Аллас (эрсий меттала).
11.40 — «Замая тема». Османов Хьамзата кхолламах йола беседа (гӀалгӀай меттала).
14.30 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайчe» (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа вахар» (эрсий меттала).
18.30 — «Самодеятельни тавантий клуб» яхача цхьаламара передача (нохчий меттала).

15 апрель

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Шоана дукха [illegible] (эрсий меттала).
11.15 — «Тахан — Ӏилма дов». ЦӀеймана [illegible] программа (эрсий меттала).
15.15 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
16.00 — «Къона [illegible]» (нохчий меттала).
16.30 — «[illegible]» (эрсий меттала).
18.00 — «ЦӀе [illegible]» (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «[illegible]» яха концерт (нохчий меттала).

Хоттаси

Тахан республике гӀоалeн Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилен фегара температура республике 7—12, Грозне 9—11 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йочан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилен фегара температура байсана 3—8, дийнахьа 11—16 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанца.

Тахани кхоанеи хургда

14-ЧА АПРЕЛЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Кинозал. Болх беш хургда «Заманхо» яха берий кинотеатр. 14.00. Лекционни зал. «Хозалла законагӀа» яха дагархьара журнал. 15.00. «Дагалаттар» яхача клуба доакъошхой вӀашагӀкхетар. 17.00. Кинозал. «Ден кердараш» яха кинопанорама.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шаьлай командай мини-футболах йола яхьаш. 10.00. С. Тюленина цӀерагӀча берий клубе хургьа «Тха цӀи — октябряташ» яха беседа. 15.00. Алхха къахьегам безарех мара алац октябряташ» яха утренник. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. «Ленина цӀи — хӀара дег чу» яха кинофестиваль.

Просвещене балхахой цӀа. 18.00. Театр дезарий клуба доакъашхой вӀашагӀкхетар. «Театр — са са» яха лекци.

Маьлх еча комбината клуб. 16.00. «Саг, общество, закон» яха беседа. 17.30. Кагирхой салаӀара сайре. Вокально - инструментальни ансамбла концерт.

15-ЧА АПРЕЛЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Кинозал. Болх беш хургда «Заманхо» яха берий кинотеатр. Мультфильмаш хьокхаргда. 14.00. «Дынах дола бакъдар» яха беседа. 15.00. «Дагалаттар» яхача клуба доакъошхой вӀашагӀкхетар. 17.00. «Ден кердадараш» яха кинопанорама.

Химикий культура Дворец. 9.00. «КӀай ладья» яха шахматех йола турнир. 10.00. Минифутболах йола яхьаш. 12.00. Берий утренник. 17.00. Космосах долча книжкай обзор. 18.00. «Ленина цӀи — хӀара дег чу» яха кинофестиваль.

Просвещене балхахой цӀа. 15.00. «ЗӀамига вари тхов тӀа вахаш вола Карлсон» яха берий драматически студе спектакль.

Маьлх еча комбината клуб. 16.00. Бераша дола кинофильмаш хьокхаргда.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковска ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленности транспорта — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культуро — 9-24-05; кехьиой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

С05124. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски ул. 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2368.